

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXIX. • Október 2021 • Číslo 10

Brody a plavby

TÉMA: Afganistan

IDEB 2021

Rómski partizáni vo filme

Letecké dni SIAF

500 km v sedle

**Rozhovor s veliteľom NFIU Slovensko
plk. Petrom Braunerom**

Výstup na Kriváň

Pri príležitosti 77. výročia SNP pripravil Zväz vojakov Slovenskej republiky v spolupráci s veliteľstvom Síl pre špeciálne operácie OS SR a s podporou rezortu obrany už 26. ročník Medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň. V sobotu 4. septembra sa na ňom zúčastnilo 1 650 vysokohorských turistov. „Najstarším, ktorý vystúpil až na vrchol 2 495 metrov vysokého Kriváňa, bol 79-ročný plukovník Ján Železník, ktorý pred odchodom do výslužby pôsobil v Akadémii ozbrojených síl. Najmladším bol šesťročný Jakubko z Čiech. Asi štvrtina z účastníkov boli profesionálni vojaci, veľa z nich prišlo aj s rodinami,“ konštatoval podplukovník Igor Štefko, vedúci zabezpečovacích vrcholových družstiev, ktorý slúži na Generálnom štábe OS SR a na organizácii Medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň sa podieľal už 15-krát. Pred samotným výstupom si účastníci výstupu spolu so štátnym tajomníkom MO SR Marianom Majerom uctili pri pamätníku partizánov na Štrbskom plese odkaz bojovníkov za národné oslobodenie.

(pv) • Foto: OS SR a Monika Masariková

Vážené čitateľky, ctení čitateľa,

je už v našej ľudskej prirodzenosti považovať nemennosť a stagnáciu za niečo dobré, pozitívne. Staré čínske príslovie dokonca radí želať nepriateľom, aby žili zaujímavé časy. Akoby dynamika, zmena, nové výzvy a prekonávanie prekážok boli zlé či nedajbože škodlivé. Škoda, že nič, ani náš život, spoločnosť, svet, v ktorom žijeme, sa

nezlepšia samé od seba, bez nášho elánu, odhodlania, úsilia, práce, odvahy a statočnosti. Ak by sa zaujímavým časom chceli vyhnúť naši starí otcovia, nebolo by Slovenského národného povstania – a pravdepodobne ani Slovenska.

Žijeme zaujímavé časy. Bojujeme proti pandémie, ale aj udržiavame a zlepšujeme obranyschopnosť našej vlasti i spoločného európskeho domu. Deje sa toho toľko, až sa to takmer nezmestí do jedného vydania Obrany: spomienky na SNP, medzinárodné letecké dni, veľtrh obrannej a bezpečnostnej techniky, jubileum slovenského NFIU, nový útvar vojenských špeciálov, brody a plavby bojových vozidiel v Lešti i úsilie o obstaranie novej, modernej techniky...

Zabudnúť nemôžeme na Afganistan, už po stáročia neuralgický bod medzinárodných vzťahov a svetovej politiky. Afganistan ako test, ktorý nemilosrdne, neúprosne skúša všetkých.

Odpoveď na to, či sme obstáli, či naša redakcia dokázala zachytiť a pravdivo stvárniť všetko podstatné, čo sa v našom rezorte deje, držte práve v rukách.

Prijemné čítanie!

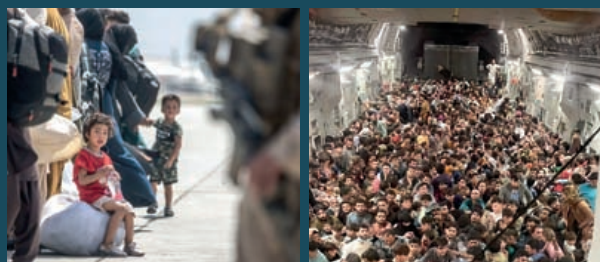
Miloslav Ščepka
vedúci oddelenia rezortnej tlače

ČÍSLO MESIACA

Druhá operácia na evakuáciu osôb z Afganistanu trvala koncom augusta **80 hodín**.

Príslušníci Ozbrojených síl SR počas **35 letových hodín** nalietali viac ako **17 000 kilometrov**.

Celkový počet **28 evakuovaných osôb** bol z dôvodu kapacitných limitov rozdelený na polovice: **14 osôb** dopravil vojenský špeciál OS SR, **ďalších štrnásť** lietadlo Spojených štátov amerických.

Ilustračné foto: TASR

4

6

8

14

18

31

38

- 4 Na Povstanie nikdy nezabudneme
- 6 Rozhovor s výkonným riaditeľom Európskej obrannej agentúry Jiřím Šedivým
- 8 V Lešti sa brodili a plávali bojové vozidlá
- 12 Trilaterálna zmluva AUKUS
- 14 10. medzinárodné letecké dni SIAF 2021
- 16 Rozhovor s veliteľom NFIU Slovensko plukovníkom Petrom Braunerom
- 18 TÉMA: Afganistan
- 24 Posledný ťažký tank
- 26 Rafale mieri do sveta
- 28 OSUDY: „Pani dochtorka“ rotná Ivana Krivošová
- 31 Nový útvar špeciálov
- 32 Bitka pri Senici 26. septembra 1848

- 34 Filmová partizánka Vera Lacková
- 36 Päťsto kilometrov v sedle na počesť večného vojaka
- 38 IDEB na tretí pokus
- 40 IT: Po informačnej diaľnici jazdite bezpečne!
- 41 MILITARY ENGLISH: Non-combatant evac
- 44 Keď bolí chrbát
- 46 Oslobodzovanie Slovenska
- 47 Blúza podporučíka Porazíka

NA TITULNEJ STRANE: Príslušníci mechanizovaných útvarov, tankového práporu a práporu RCHBO cvičili prekonávanie vodných prekážok plavbou a brodením
Foto: Jozef Žiak

Päť dní v auguste

Ani pandémia Covid-19 nezabránila, aby sme si po celom Slovensku pripomenuli 77. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania, vzdali hold jeho hrdinom a venovali pietnu spomienku padlým.

26. augusta

Minister obrany Jaroslav Naď si v Bratislave pietnou spomienkou na Námestí SNP pripomenul 77. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania. Zároveň vzdal hold všetkým, ktorí prišli o život počas druhej svetovej vojny.

Pripomenul, že Povstanie si zaslúži stále miesto v živej pamäti národa. „Je dôležité, aby sme si ho pripomínali nielen počas centrálnych osláv v Banskej Bystrici, ale tiež v rôznych mestách a dedinách po celom Slovensku. Jeho odkaz totiž patrí do povedomia všetkých našich občanov,“ zdôraznil.

27. augusta

Pri príležitosti 60. výročia sprístupnenia Pamätníka a vojnového cintorína na vrchu Háj Nicovô v Liptovskom Mikuláši sa uskutočnila pietna spomienka na hrdinov, ktorí padli v boji za slobodu a demokraciu. Pamiatku hrdinov národného boja za oslobodenie si na mieste pripomenul minister obrany Jaroslav Naď.

Šéf rezortu obrany zároveň vzdal pri pomníku v areáli vojnového cintorína úctu všetkým vojakom, ktorí zahynuli pri plnení úloh v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

Areál vojnového cintorína v Háj Nicovô v Liptovskom Mikuláši verejnosti sprístupnili 9. mája 1961. V súčasnosti je tento vojenský cintorín miestom odpočinku 1 370 vojakov 1. československého armádneho zboru.

Pamiatku profesionálnych vojakov, ktorí zahynuli pri plnení úloh v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu na mieste pripomína pomník, ktorý bol vybudovaný koncom roka 2018.

Minister Naď sa v Sliači zúčastnil na slávnostnom otvorení nového oddychového parku venovaného spomienke na letisko Tri duby, ktoré zohralo dôležitú úlohu v Slovenskom národnom povstaní. Súčasťou parku je aj exponát Vojenského historického ústavu – stíhacie lietadlo MiG-21.

26. august

28. augusta

Deň pred 77. výročím Slovenského národného povstania venoval minister obrany Jaroslav Naď stretnutiu s účastníkmi národného boja za oslobodenie. Zároveň v priestoroch Posádkového klubu v Trenčíne povýšil vojnového veterána Štefana Šteflovíča do vojenskej hodnosti kapitán vo výslužbe.

Povýšený vojnový veterán Štefan Šteflovíč, rodák z Kochanoviec, bol príslušníkom 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády a neskôr príslušníkom 3. čs. samostatnej brigády. Ako príslušník 1. čs. armádneho zboru v ZSSR sa zúčastnil na bojovej ceste od Kamenca Podolského až po Duklianský priesmyk, kde sa vo funkcii veliteľa roty zapojil do Karpatsko-duklianskej operácie, v ktorej utrpel ťažké zranenia.

Šéf rezortu obrany ocenil viacerých účastníkov národného boja za oslobodenie z okolia Trenčína. Venoval im Pamätné medaily k 75. výročiu Slovenského národného povstania a skončeniu druhej svetovej vojny. Ocenenie si prevzali Nora Guttmanová, Július Kusý, Mária Mištinová, Pavol Múčka a členovia oblastného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Trenčín.

27. august

„Na hrdinov Slovenského národného povstania spomínam s obrovskou hrdosťou za to, že sa v rozhodujúcich chvíľach dokázali postaviť proti útlaku, na stranu boja za nadčasové hodnoty mieru, slobody a demokracie.“

Jaroslav Nad'
minister obrany SR

V priestoroch Pamätníka SNP na Jankovom vršku si minister pripomenul pamiatku tých, ktorí prišli o život v bojoch Slovenského národného povstania. V okolí obce Uhrovec pôsobila počas druhej svetovej vojny partizánska brigáda Jána Žižku pod vedením plk. Teodora Polu. Partizáni tu mali vybudované bunkre, v jednom z nich 13. decembra 1944 nacistické vojská upálili siedmich zranených partizánov. Výstavba pamätníka – mohyly bola dokončená v roku 1951, keď sa tu konali aj prvé oslavy SNP.

29. augusta

Na oslavách 77. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici sa zúčastnili spolu s tromi najvyššími ústavnými činiteľmi Slovenskej republiky aj predstavitelia rezortu obrany – minister obrany Jaroslav Nad', štátny tajomník Marian Majer a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Slávnostné podujatie otvoril prelet vojenských vrtuľníkov UH-60M Black Hawk.

„V našich, ale aj v európskych dejinách protifašistického odporu je Slovenské národné povstanie zapísané ako dôležitý,

neprehliadnuteľný historický fakt. Dnešný deň je mementom hrdinstva, odvahy a nebojácnosti – práve tieto pojmy najlepšie vystihujú našich hrdinov a ich činy počas národného boja za oslobodenie. Česť ich pamiatke,“ povedal minister Nad'.

30. augusta

Jaroslav Nad' si 77. výročie SNP pripomenul pietnou spomienkou pri pamätníku v obci Skároš a tiež pri pamätníku na Bielej hore v Michalovciach. V tejto súvislosti ocenil početné pietne spomienky organizované samosprávami po celom Slovensku.

Pri príležitosti výročia Povstania venoval členom oblastného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Michalovce Pamätnú medailu k 75. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny. Pamätnú medailu in memoriam venoval aj zosnulému vojnovému veteránovi Jánovi Pozníkovi, za ktorého ocenenie prevzali príbuzní.

Foto: Ivan Kelement, KOd, SITA, TASR

28. august

29. august

Posilňovanie Európskej obrannej agentúry

Na otvorení medzinárodného veľtrhu obrannej techniky IDEB v Bratislave sa zúčastnil aj výkonný riaditeľ Európskej obrannej agentúry (EDA) Jiří Šedivý, ktorého sme požiadali o rozhovor.

Ako sa menili úlohy a ciele Európskej obrannej agentúry (EDA) vzhľadom na čoraz intenzívnejšie úsilie členských štátov o posilnenie európskej bezpečnosti a obrany?

Počas posledných štyroch – piatich rokov sa skutočne posilnil význam európskej obrany. Vzhľadom na to, že členské štáty a inštitúcie EÚ sa čoraz intenzívnejšie zaujímali o spoločnú obranu a bezpečnosť, agentúra EDA, ktorá bola zriadená v roku 2004, tiež výrazne posilnila svoje poslanie a stala sa tak ústrednou a preferovanou platformou pre spoluprácu v oblasti európskej obrany. Agentúra je dnes miestom, kde sa členské štáty EÚ môžu zapojiť do nadnárodných projektov spôsobilosti: od stanovenia priorít a plánovania až po výskum a šandardizáciu, vývoj, verejné obstarávanie a odbornú prípravu. V súčasnosti riadime viac ako sto programov a projektov v oblasti výskumu a spôsobilosti a viac ako 200 iných činností týkajúcich sa rozvoja spôsobilosti, výskumu a technológií, ako aj obranného priemyslu. Okrem toho agentúra EDA od preskúmania globálnej stratégie EÚ v roku 2016 zohráva kľúčovú úlohu v rámci uplatňovania všetkých nových obranných nástrojov EÚ, ktoré vytvorili členské štáty na posilnenie spolupráce. Predovšetkým ide o koordinované ročné hodnotenie obrany (CARD), stálu štruktúrovanú spoluprácu (PESCO) a Európsky obranný fond (EDF). EDA sa vždy dokázala rýchlo a efektívne prispôbiť potrebám a požiadavkám našich členských štátov a bude tak robiť aj naďalej.

Aký význam majú veľtrhy obrannej techniky, akým je slovenský IDEB alebo český IDET?

Ak chce Európa skutočne prevziať väčšiu zodpovednosť za svoju bezpečnosť a obranu a postupne vytvoriť strategickú autonómiu, bude potrebovať silný, inovatívny a konkurencieschopný obranný priemysel, ktorý dokáže zabezpečiť, aby naše ozbrojené sily disponovali nevyhnutnými obrannými technológiami, vybavením a spôsobilosťami. Preto je potrebné udržiavať a ďalej rozvíjať technologické a výrobné zručnosti obranného priemyslu v Európe. Veľtrhy ako IDEB a IDET sú preto dôležitými platformami na prezentáciu európskeho know-how v oblasti obranných technológií a na posilňovanie spolupráce.

Ako vnímate postavenie slovenského obranného priemyslu v rámci európskych obranných projektov?

Slovensko sa už zúčastňuje na viacerých európskych projektoch, ktoré riadi agentúra EDA. Ide napr. o leteckú mobilitu, harmonizáciu vojenských požiadaviek týkajúcich sa cieľ alebo programu spolupráce C-27 J Spartan, ako aj niekoľko projektov PESCO. Pokiaľ ide o budúcnosť, vidím niekoľko ďalších príležitostí na spoluprácu, predovšetkým tie, ktoré sa uvádzajú v správe CARD 2020, ktorú naša agentúra predložila ministrom obrany EÚ v novembri minulého roka. V prípade Slovenska niektoré potenciálne oblasti spolupráce identifikované v tejto správe zahŕňajú, okrem iného, vojenskú mobilitu, bojové tanky a obrnené bojové vozidlá pre pechotu, systémy na boj proti bezpilotným leteckým systémom (C-UAS) a kybernetickej obrany. Slovenský obranný priemysel je inovatívny, životaschopný a dynamický a celkom jednoznačne má svoje miesto v európskych projektoch rozvoja spôsobilosti, či už je to v rámci EDA, PESCO alebo v akomkoľvek inom formáte.

Ako by mali postupovať spoločnosti v tejto oblasti slovenského obranného priemyslu a kde by mali zintenzívniť svoje úsilie?

Myslím si, že slovenské spoločnosti pôsobiace v oblasti obrany si dobre uvedomujú obrovské výzvy, ktorým čelí európsky obranný priemysel vo všeobecnom prostredí hrozieb a na trhu, ktorým dominuje čoraz rýchlejší technologický rozvoj. Existuje však množstvo nových príležitostí, ktoré treba využiť. Kľúčom k úspechu sú inovácie a spolupráca.

V roku 2017 sa členské štáty EÚ zaviazali k integrácii obrany prostredníctvom stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO). Kto-

„Intenzívnejšia spolupráca v oblasti obrany je pre Európu cestou vpred a PESCO je dôležitým novým nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa najmä preto, lebo jeho prostredníctvom sa zaviedli právne záväzky pre zúčastnené členské štáty. Doteraz bolo spustených 47 projektov a predpokladá sa, že do konca tohto roka sa ich začne ešte viac.“

ré snahy v tomto smere považujete za najpozitívnejšie a kde sa skrývajú nástrahy?

Intenzívnejšia spolupráca v oblasti obrany je pre Európu cestou vpred a PESCO je dôležitým novým nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa, a to najmä preto, lebo prostredníctvom nástroja PESCO sa zaviedli predtým neexistujúce právne záväzky pre zúčastnené členské štáty. Doteraz bolo počas uplynulých troch rokov spustených 47 projektov a predpokladá sa, že do konca tohto roka sa ich začne ešte viac. Mieru úspechu PESCO by sme však nemali merať len na základe počtu začatých projektov. V skutočnosti je podstatné dodržiavanie záväzkov v rámci PESCO, ktoré sú naozaj silné a mali by viesť k systematickej spolupráci v oblasti rozvoja obranných spôsobilostí. Takisto by sme nemali mať nerealistické očakávania. Väčšina projektov PESCO dosiahne hmatateľné výsledky, tzn. použiteľné spôsobilosti, len v strednodobom alebo dlhodobom horizonte. Rozvoj spôsobilostí je beh na dlhé trate, nie okamžitá záležitosť.

Slovensko koordinuje projekt EuroArtillery v rámci PESCO a zúčastňuje sa na ďalších šiestich projektoch. Ako vnímate našu aktivitu?

Vítam aktívnu účasť Slovenska na niekoľkých projektoch PESCO a predovšetkým jeho úlohu koordinátora projektu Nepriama palebná podpora (EuroArtillery). Ide o významný projekt, ktorým sa vytvorí interoperabilný delostrelecký systém, ktorý prispeje k splneniu požiadaviek na bojové schopnosti EÚ v rámci vojenských operácií. Predpokladá sa, že tento systém zlepši koordináciu a interoperabilitu v multinárodných operáciách.

Zhovárал sa: Pavol Vitko
Foto: EDA, Ivan Kelement

► Obstaráme bojové vozidlá

Dôležité operačné spôsobilosti Pozemných síl OS SR sú v období, keď nároky na pripravenosť ozbrojených síl rastú, zabezpečované kolesovou a pásovou technikou na konci technickej životnosti a znižujúcej sa prevádzkyschopnosti. Ministerstvo obrany SR preto navrhlo vláde obstaranie bojových obrnených vozidiel 8x8, pásových bojových obrnených vozidiel a pásových obrnených vozidiel. Vláda s návrhmi 8. septembra súhlasila. Obe obstarávania sa realizujú formou spolupráce vláda-vláda. Dôležitým faktorom bude tiež zapojenie slovenského obranného priemyslu.

► Rokovali ministri obrany

Minister obrany Jaroslav Nad' v Slovinsku 2. septembra rokoval s rezortnými kolegami z členských štátov EÚ. Ústrednými témami stretnutia Rady pre zahraničné veci boli misie a operácie medzinárodného krízového manažmentu, ako aj aktuálna situácia v Afganistane. Diskutovali tiež o Strategickom kompase EÚ, či spoločnom návrhu na vytvorenie vojenskej poradnej a výcvikovej misie EÚ na Ukrajine. Ministri sa tiež venovali súčasnému vývoju v regióne Sahel, Mozambiku a postupu operácie IRINI, ktorej cieľom je presadzovať zbrojné embargo voči Líbyi.

► Pocta obetiam holokaustu

Minister obrany SR navštívil 9. septembra v bratislavskom Domove seniorov Ohel David obeť protizidovskej politiky nacistického režimu. Ide o po-

sledných členov židovskej komunity, ktorí sú schopní poskytnúť priame svedectvo o tomto tragickom období. Pri príležitosti Dňa obetí holokaustu a rasového násillia im minister venoval Pamätnú medailu k 75. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny.

► Štátny tajomník v Luxembursku

Štátny tajomník Marian Majer 16. septembra rokoval s novovymenovanou generálnou manažérkou agentúry NATO pre podporu a obstarávanie Stacy Cummings o rekonštrukcii infraštruktúry letiska Sliač. Hlavnou témou boli možnosti zlepšenia spolupráce medzi rezortom obrany a agentúrou na projektoch rekonštrukcie. Zhovárali sa tiež o pokroku v bezpečnej likvidácii nadbytočnej delostreleckej kazetovej munície M-26 s finančnou Spojených štátov amerických.

Plavby a brody

V septembri vyčlenení príslušníci mechanizovaných útvarov, tankového práporu i práporu RCHBO pozemných síl absolvovali v priestoroch Centra výcviku Lešť výcvik v prekonávaní vodných prekážok plavbou a brodením. Na výcviku sa zúčastnilo 463 vojakov z útvarov pozemných síl. Z nich štáb a zabezpečovacie jednotky, ako aj záchrannú uvoľňovaciu službu tvorilo 160 vojakov. K dispozícii mali 24 kusov bojovej a zabezpečovacej techniky na pásových a kolesových podvozkoch.

Riadiaci výcviku veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády plukovník Slavomír Verčimák informoval, že úlohou výcviku bolo precvičiť vodičov špeciálnych vozidiel (BVP-1, BVP-2, BPsV, OT-90, T-72 a BRDM) útvarov pozemných síl v prekonávaní vodných prekážok. Preto na vodnom cvičisku plnili úlohy vojaci oboch mechanizovaných brigád.

Po štyroch rokoch

„Cieľom tohto zamestnania je udržať úroveň zručností vodičov spomínaných vozidiel a zároveň udržať spôsobilosť jednotiek pozemných síl v prekonávaní vodnej prekážky plavbou a brodením. Posledné takéto zamestnanie sa uskutočnilo v roku 2017, časť vodičov sa medzitým obmenila. Preto je súčasné zamestnanie také dôležité. Treba, aby noví vodiči získali v tejto činnosti prvé návyky a skúsenosti a starší vodiči si ich zasa obnovili.“ Podľa neho by bolo ideálne, keby sa také zamestnanie podarilo uskutočniť raz za dva roky.

Ešte pred samotnými plavbami a brodmi vojaci absolvovali viacero teoretických i praktických zamestnaní. Neďaleko vodnej prekážky boli rozmiestnené jednotlivé pracoviská, ktoré vodiči a velitelia vozidiel navštívili. Na nich sa oboznámili

okrem iného s bezpečnostnými opatreniami, preskúšali ich z pravidiel prekonávania vodnej prekážky. V prípade tanku T-72 aj so signálmi na spojenie potápačov s osádkami. Na jednom pracovisku si vyskúšali prípravu vozidla pred prekonaním vodnej prekážky, na ďalšom zasa prekonávanie vodnej prekážky na vozidle s rozpojenými pásmi a nakoniec aj na „suchu“ plnenie celej úlohy. Teda vjazd, výjazd, zatáčanie, cúvanie, brzdenie a zastavenie. Len pre zaujímavosť, celková dĺžka dráhy, ktorú museli pri plnení úlohy vodiči bojových vozidiel prejsť, bola 1 200 metrov.

Riadiaci zamestnania i jeho zástupca major Ján Štepita pripomínajú, že na území Slovenska máme množstvo vodných tokov a prekážok, preto je potrebné, aby ich vodiči a velitelia jednotiek vedeli prekonávať plavbami a brodením. Samozrejme, pod taktickým námetom, aby sa vedeli vo vodnom toku orientovať a ovládať svoje vozidlá. Je to predsa len iné ako na suchu. Spomínanú vodnú prekážku by mali vodiči zvládnuť za 10 minút, 18 sekúnd. To je vyhovujúce hodnotenie. Okrem iného hovorí o tom, že vodič zvládne prekonať na vode všetky umelé prekážky vyznačené bójkami. „Najlepši, skúsení vodiči to zvládajú za 7 minút 50 sekúnd. V prípade nových vodičov

ide predovšetkým o to, aby sa oboznámili s úlohou, získali vo vode istotu pri ovládaní svojho vozidla. Samozrejme, že od nich neočakávame, že budú trhať časové normy. Ide o to, aby sme mali istotu, že v prípade potreby úlohu zvládnu," poznamenal plukovník Verčimák.

Major Štepita ho doplnil: „Hodnotenie sa skladá z dvoch častí. Prvou je splnenie určených kritérií, druhou je udržanie potrebnej priemernej rýchlosti. Rozhodujúci je čas. Veľa vodičov prekoná prekážku. Nechytia ani jednu bójku, radosť sa pozeráť. Aj garáž prekonajú, vycúvajú z nej, ale ten čas nespĺnia a nakoniec majú hodnotenie za 4. Preto druhý raz si musia lepšie postrážiť čas. Pravda, časový faktor ich veľa ráz tlačí a pod tlakom robia chyby. Ale to je v poriadku, učia sa.“

Lepšie je raz vidieť

Plukovník Verčimák priznáva, že pred zamestnaním iniciovali vznik výcvikového filmu o plnení tejto úlohy. Pripravili ho špecialisti Centra výcviku Lešť a mal medzi príslušníkmi cvičiacich jednotiek veľmi dobrú odozvu. „Aj preto chceme postupne pripraviť podobné aktuálne výcvikové filmy aj na plnenie iných úloh výcviku. Velitelia jednotiek ich budú mať k dispozícii priamo u seba. Dajú sa prehrať na počítačoch a svojim podriadeným môžu priblížiť plnenie úloh moderným spôsobom. Lebo raz darmo: Lepšie je raz vidieť, ako stokrát počuť,“ zdôraznil veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády.

Každý vodič musí pred príchodom na plavby mať najazdený za dvanásť mesiacov predpísaný počet kilometrov. Hovorí o tom záznam v karte vodiča. Major Štepita poznamenal, že ich musí byť minimálne 70 za posledný rok v teréne. Na plavby musia byť pripravené aj vozidlá. Okrem iného musia mať minimálnu rezervu tisíc kilometrov do najbližšieho technického ošetrenia. Desiatnici Mário Urminský a Ľuboš Segeň spoločne s čatárom Martinom Okenkom z nitrianskeho mechanizovaného práporu pred svojimi prvými plavbami veľmi dobre vedeli, že na to, aby dosiahli výborné hodnotenie, musia splniť potrebné kritériá. Medzi nimi je aj príchod vozidla na prepravisko najvyššou možnou rýchlosťou, v pohybe treba preradiť na nižší prevodový stupeň a plynulo vojsť do vody. Vodnú prekážku musia prekonať bez zastavenia a preradačovania, pri výjazde nesmie vozidlo zísť späť do vody. Výjazdy a výjazdy z vody sú široké päť metrov a označené 1,5 metra vysokými výtyčkami. Treba sledovať aj čas, lebo keď

< ANKETA >

Aké boli vaše tohtoročné plavby a brody?

Major Ján Štepiť

zástupca veliteľa michalovského mechanizovaného práporu,
zástupca riadiaceho výcviku

„Som rád, že aj napriek tomu, že úlohy plnilo veľa mladých a nových vodičov, výsledky sú povzbudzujúce. Učili sa. Nerobili sme žiadnu tragédiu z toho, že na prvý raz mali nevyhovujúce hodnotenie. Úlohu opakovali dovtedy, kým nezískali potrebné hodnotenie. Je

nezmysel hodnotiť niekoho z činnosti, ktorú robí po prvý raz, a dať mu definitívnu známku z kontrolného cvičenia. Musí mať možnosť opraviť si ju. A získať tak potrebné skúsenosti. Času na lepšie osvojenie úlohy bolo dosť, veď každý deň plával len jeden mechanizovaný prápor. Preto som z tohto pohľadu s výsledkami spokojný. Najmä noví vodiči získali neoceniteľné praktické skúsenosti.“

Desiatnik Jaroslav Mikloš

vodič BRDM práporu RCHBO Rožňava

„Bola to moja premiéra. Spočiatku som cítil obavy ako pred všetkým novým, ale vozidlo sa vo vode správalo a ovládalo celkom dobre. Po prvej jazde človek získa prvé skúsenosti a potom to už ide. Treba však dobre pripraviť seba i vozidlo. Na to slúžia prípravné

zamestnania na suchu, netreba ich podceňovať. Vo vode BRDM zvláda rýchlosť plavby od 7 do 10 km. Ako vodič si musím dávať pozor predovšetkým na to, aby som nezabudol vysunúť vlnolam a klapku vodometu, pri vstupe do vodnej prekážky zatvoriť žalúzie, aby nenatiekla do motora voda a neutopili sme sa. Do vody treba vchádzať pomaly, vlnolamy sú síce pevné, ale pri prudšom vjazde by sa voda mohla prehupnúť cez vlnolam a vodič i veliteľ tímu by sa mohli zaliať. Ako vodič mám celkom dobrý výhľad, aj cez vlnolam. Zamestnanie sa mi páčilo.“

Desiatnik Ján Hvozdiák

vodič tanku, trebišovský tankový prápor

„Brody tankov vo vododrome som absolvoval už dvanásťkrát, ale mám porozumenie pre obavy a stres nových vodičov. Nevyhol som sa im ani ja pred prvými brodmi. Pri brodoch musím dávať pozor, pozorne sledovať gyrokompas. Mám na sebe prenosný záchranný

dýchací prístroj ZP-10. Do vodnej prekážky vchádzam na prvom prevodovom stupni a po celý čas držím stabilnú rýchlosť, otáčky minimálne na 1 200, aby pod vodou nezhasol motor. Zatiaľ sa mi to nestalo, ale pri nácviku sme simulovali aj haváriu a pomocou záchrannej služby sme tank dostali z vodnej prekážky.“

rýchlosť vozidla klesne pod priemernú rýchlosť 7 kilometrov za hodinu, cvičenie sa považuje za nesplnené. Aj preto si ešte tesne pred plavbami vodič desiatnik Segeň a veliteľ vozidla čatár Okenka, pre ktorého to bola tiež premiéra vo vode, navzájom spresňovali najefektívnejší spôsob komunikácie vo vode. Napokon sa im podarilo zvládnuť nástrahy trate a svoju spokojnosť spečatili srdečným vzájomným podaním ruky.

Jediná medzi vodičmi

Nad bezpečným priebehom plavieb a brodov bdela záchranná a uvoľňovacia skupina (ZUS), zložená predovšetkým z príslušníkov seredského ženijného práporu. Veliteľ záchrannej skupiny rotmajster Jozef Blaho na takomto zamestnaní nie je žiadnym nováčikom. Začal už ich druhú desiatku. Veliaci poddôstojník prepravnej čaty hovorí, že ich úlohou je čo najrýchlejšie vyslobodiť osádku vozidla, ktoré má poruchu na vodnej hladine. „K dispozícii máme motorový čln Zodiac, plávajúci transportér PTS-10 a vyprošťovací tank VT-72. Spolu je nás 28 zo ženijného práporu a martinského opravárenského práporu. Je to pre mňa už určitá rutina. Prípadná záchrana každého vozidla má svoje špecifiká. V pamäti mi zostali najmä reálne zásahy v prípade modernizovaných Svatáv a Aligatora, ktorý sa utopil pred koncom plnenia úlohy. Ale všetko sme zvládli. V svojej skupine mám aj ženu, vodičku pásových vozidiel slobodníčku Moniku Brandabu-

rovú, ktorá veľmi rýchlo získava potrebné skúsenosti. Veď ovládať plávajúci transportér PTS-10 nie je práve najjednoduchšie," povedal.

A ako sa vlastne rodáčka zo Sobraniec dostala za riadiace páky PTS-10? V ozbrojených silách je absolventka gymnázia štyri roky. Začínala ako vodička veliteľa na Fabii. Potom prišla možnosť posunúť sa ďalej. „Urobila som si v ozbrojených silách vodičské oprávnenie skupiny C. Potom prišla ďalšia výzva v podobe PTS-10. Je to veľká technika, ale strach som nemala. Skôr nadšenie, že ju môžem ovládať, lebo od malička ma bavili stroje. Otec pracuje v lese a má aj veľkú techniku. Kurz v Martine mi dal dobré základy a v Lešti si ich upevňujem," hovorí jediná vodička pásovej techniky na plavbách a brodoch v Centre výcviku Lešť.

Zamestnanie na pracoviskách vododromu a v jeho blízkosti pozorne sledoval aj náčelník odboru bojovej prípravy trenčianskeho veliteľstva pozemných síl plukovník Vladimír Dutka. Podľa neho je cieľom udržať spôsobilosti manévrových jednotiek v prekonávaní vodnej prekážky. A na záver hodnotenie toho najpovolanejšieho, riadiaceho zamestnania plukovníka Verčimáka: „Pripravenosť viesť bojovú činnosť v prostredí s množstvom vodných prekážok má významný vplyv na úspech vojenských operácií. Aj preto túto schopnosť pravidelne preverujeme výcvikom v reálnych podmienkach.“

Text a foto: Jozef Žiak

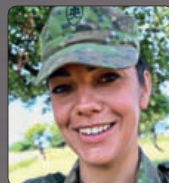
„Pripravenosť viesť bojovú činnosť v prostredí s množstvom vodných prekážok má významný vplyv na úspech vojenských operácií.“

plukovník Slavomír Verčimák
veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády

Poručíčka Katarína Kačurová

veliteľka protitankovej čaty na BRDM martinského mechanizovaného práporu

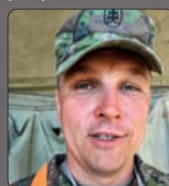

„Boli to moje prvé plavby, prvá skúsenosť. Aj preto som si so záujmom pozrela ukážku zásahu záchrannej a vyprošťovacej skupiny pred samotnými plavbami. Dalo mi to väčší pocit istoty. Vedela som, že v prípade poruchy som v dobrých rukách. A, samozrejme,

verila som svojmu vodičovi. Ako veliteľka vozidla mám celkom dobrý výhľad. Doslova kráľovský, aj v porovnaní s inými vozidlami vo vode. Plavby vo vododrome boli pre mňa novým a zaujímavým zážitkom.“

Rotmajster Kamil Komjatický

veliaci poddôstojník čaty michalovského mechanizovaného práporu, vedúci na pracovisku číslo 3

„Stres dokáže u mladých vojakov urobiť veľa zlého. Nestíhajú plniť časovú normu, začínajú panikáriť a robiť chyby. A práve úlohou nášho pracoviska prípravy vozidiel je čo najlepšie ich pripraviť na všetko, čo ich čaká. Okrem technických vecí pomôcť aj ľudským

prístupom. Snažiť sa im radami a skúsenosťami pomôcť prekonať nervozitu. Aj keď podľa seba viem, že to pred prvými plavbami celkom nejde. Každý si musí prežiť vlastnú premiéru vo vode.“

Slobodníčka Monika Brandaburová

vodička špeciálneho vozidla PTS-10, ženijný prápor Sered'

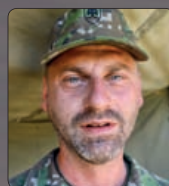

„Zamestnanie je pre mňa veľkou premiérou v pozícii vodičky pásového obojživelného transportéra PTS-10. Som súčasťou záchrannej a uvoľňovacej služby. Každý deň sme robili ukážky pre jednotlivé prápory a postupne rástla aj moja sebadôvera. PTS je síce

náročnejší na ovládanie, ale zvládnú ho aj ženy. Ako jediná vodička pásového vozidla v rámci celého zamestnania som sa necítila nijako výnimočne.“

Desiatnik Ľuboš Segeň

vodič BVP- 2, nitriansky mechanizovaný prápor

„Vodnú prekážku som prekonával po prvý raz. V Nitre mám síce BVP-2 a na plavby sme využívali BVP-1, ale zásadnejší rozdiel som necítil. Príprava bola dobrá, pomohol aj inštruktážny film či rady starších vodičov. Navyše to bola vo vode premiéra aj pre môjho veliteľa

vozidla. Preto sme si pred plavbami pozorne precvičovali komunikáciu. Nakoniec to vyšlo nad naše očakávania. Po prvej plavbe opadol aj stres a ďalšie plavby boli už pokojnejšie.“

Slovensko neuzná anexiu

Slovensko nikdy neuzná ilegálnu anexiu Krymu. Vyhlásil to premiér Eduard Heger vo vystúpení na úvod ustanovujúceho summitu Krymskej platformy v Kyjeve. Uvítal vznik platfor-
my a sľúbil, že Slovensko sa v nej bude angažovať. „Pred viac ako siedmimi rokmi Rusko porušilo medzinárodné právo a ilegálne anektovalo časť územia Ukrajiny. Čas nezbaví Rusko zodpovednosti za jeho činy a ani medzinárodné spoločenstvo potreby venovať pozornosť Ukrajine,“ povedal premiér. Dodal, že sankcie voči Rusku ostanú, kým bude Krym okupovaný. Hlavným cieľom Krymskej platformy je dosiahnuť návrat Krymu pod zvrchovanosť Kyjeva. Na summite sa zúčastnili vysokí predstavitelia 46 krajín a medzinárodných organizácií. Do Kyjeva pricestoval aj predseda Európskej rady Charles Michel.

USA, Austrália a Británia

Británia, Spojené štáty a Austrália oznámili 16. septembra, že podpísali zvláštnu bezpečnostnú zmluvu o zdieľaní pokročilých obranných technológií so snahou kontrovať Čínu. Americký prezident Joe Biden, britský premiér Boris Johnson a austrálsky ministerský predseda Scott Morrison vydali spoločné vyhlásenie o začiatku nového bezpečnostného partnerstva. Partnerstvo umožní Austrálii po prvý raz zostrojiť ponorky na atómový pohon. Trilaterálna zmluva s názvom AUKUS bude tiež zahŕňať spoluprácu v oblasti umelej inteligencie, kvantových technológií a kybernetiky.

► Uctili si českých vojakov

Českých vojakov, ktorí padli počas nasadenia v Afganistane, si 3. septembra uctili na pražskom Vítkove predstavitelia štátu a armády. Medzi prítomnými chýbal prezident Zeman. „S ukončením misie v Afganistane prezident nesúhlasí a nesúhlasí,“ uviedol jeho hovorca. V operácii sa vystriedalo 11 500 českých vojakov, 14 z nich padlo a štyria zomreli po prevoze do vlasti na následky zranení.

► Čína stupňuje zbrojenie

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg vyjadril znepokojenie nad výstavbou nových raketových síl v Číne, ktoré výrazne zvyšujú jadrový zbrojný potenciál krajiny. Čína podľa neho rýchlo, neobmedzene a netransparentne zvyšuje počet svojich jadrových hlavíc i moderných raketových nosičov. V Ujgurskej oblasti Sin-ťiang vzniklo vyše 100 podzemných priestorov pre medzikontinentálne balistické rakety a neďaleko mesta Jü-men ďalších 119. Peking varovania NATO odmieta.

► Aktivovali sily rýchlej reakcie

Severoatlantická aliancia nasadila na rôzne miesta Európy okolo 300 vojakov zo síl rýchlej reakcie na pomoc osobám, evakuovaným z Afganistanu. Sily rýchlej reakcie NATO boli aktivované naposledy v auguste 2005, aby poskytli pomoc po hurikáne Katrina v USA a o niekoľko mesiacov neskôr pomáhali s poskytovaním pomoci po zemetrasení v Pakistane.

► Dohoda Japonsko – Vietnam

Japonsko poskytne Vietnamu obranné vybavenie a technológiu na základe dohody, ktorú podpísali 12. septembra. Krajiny posilňujú vojenskú spoluprácu v čase obáv z rastúceho vojenského vplyvu Číny. Zhodli sa na dôležitosti na dôležitosti zachovania slobodnej plavby a preletu v indotichomorskom regióne, ako aj spolupráce, vrátane kybernetickej bezpečnosti.

► Stoltenberg a Taliban

Jens Stoltenberg 3. septembra uviedol, že NATO sa bude naďalej snažiť evakuovať ľudí z Afganistanu a zároveň udržiavať kontakt s militantným hnutím Taliban. Generálny tajomník však varoval pred rýchlym uznaním vlády Talibanu zo strany medzinárodného spoločenstva: „Musíme ich súdiť podľa ich činov, nie podľa slov.“

► Očkovanie bude povinné

Americké ministerstvo obrany nariadilo všetkým vojakom v aktívnej i záložnej službe, aby sa dali zaočkovať proti covidu. Obavy z koronavírusu sú naliehavé práve v armáde, keď vojaci žijú a pracujú blízko vedľa seba v kasárňach či na lodiach, čo zvyšuje riziko rýchleho šírenia nákazy. Väčší výskyt ochorenia by mohol ovplyvniť obranyschopnosť USA.

► Cvičenie s Ukrajinou

Vojenské cvičenie NATO a Ukrajiny Coherent Resilience sa 13. septembra začalo v Odeze na pobreží Čierneho mora. Zameriava sa na boj proti hybridným hrozbám pre kritickú infraštruktúru v čiernomorskom regióne.

Text a foto: SITA, TASR

Michaela Martinská:

Vlastenectvo nie je vecou minulosti, ale hrdosťou súčasnosti

Môcť sa niekde narodiť, v malej jamôčke rodnej zeme, môcť niekam patriť, mať niekde korene. Vedieť, že vlastná história sa nezačala písať len mojim narodením, ale oveľa skôr. Zrodom môjho národa – slovenského národa.

Martin Rázus povedal: „Kto je všade doma, nemá nikde domov. Kto sa domnieva, že vlasťou je celý svet, v skutočnosti je bez vlasti.“ Vlast', to je územie, miesto, kus zeme. Ak zblúdime, vždy je nádej ju nájsť. Vždy je kam sa vrátiť.

V súčasnosti sa k Slovensku hrdo hlási čoraz viac mladších ľudí. A rozhodne to nie sú len pribúdajúci neonacisti vykrikujúci „za Boha, za národ“. U väčšiny z nás má našťastie hrdosť oveľa hlbší ako xenofóbny rozmer.

Je pravdou, že občas pošliapeme naše vlastenectvo. Dozrievame, hľadáme sa, vytvárame si vlastný hodnotový rebríček k sebe, ľuďom, okoliu, vlasti i národu. Tiež som mala zrak zastrený vidinou inej úžasnej krajiny a snívala som, že raz tam pôjdem študovať, odídem tam, kde všetko je jagavejšie ako doma. Hanebne priznávam, že moja povrchnosť bola silnejšia ako národná hrdosť. Pritom prapôvod mojej neistoty bol v nevedomosti. Nepoznala som svoju vlasť, kultúru, ani tradície predkov.

Zmenila som názor, keď ma moje topánky zaviedli na miesto, kde srdce plesalo a oči poznávali nádherné zákutia. Miesto, kde žili moji starí rodičia, kde drevenica mala hodnotu paláca, kde chlieb sa kropil slzami a rodil sa

z mozol'ov pracovitých rúk, kde nebolo potrebné stavať ploty, kde sused bol viac ako rodina. Tu žili skutoční bezmenní architekti stavajúci svoje chrámy dreveným šindľom pokrývané, skladatelia, ktorých hudba a pieseň odrážala vzťah k tejto zemi, maliari, čo stvárňovali krásu i mozole našich predkov.. Láska k vlasti sa nedá nariadiť, vydupať, vnútiť, musíš ju cítiť rovnako ako Sládkovič, Rúfus, Suchoň, Benka či iní významní národní umelci. Patriotizmus musí v tebe klíčiť, len tak postupne zapustí korene do zeme, z ktorej sme vzišli, po ktorej kráčame s hrdo vztyčenou hlavou.

Len tak naša duša dokáže spievať Suchoňovu pieseň: „Aká si mi krásna, ty rodná zem moja!“

Občianske združenie Opona z Poltára realizuje s pomocou dotácie Ministerstva obrany SR projekt Vlastenectvo nie je vecou minulosti, ale hrdosťou súčasnosti. Jeho súčasťou je obnova pamätníka, ale i aktivita Prvá a druhá svetová vojna z pohľadu histórie, ktorá má za cieľ motivovať mládež vo veku od 13 do 16 rokov na prácu s historickými prameňmi.

Mládeži od 16 do 25 rokov bola určená literárna súťaž s témou Je vlastenectvo aj v dnešnej dobe dôležité? Výsledky súťaže vyhlásilo OZ Opona za účasti ministra obrany SR Jaroslava Naďa v septembri počas Dní mesta Poltár.

Ako dôkaz vysokej úrovne projektu, súťaže i prác, ktoré sa v nej zišli, vám ponúkame úryvok víťaznej eseje Michaely Martinskej.

Úspešná premiéra v Kuchyni

Po ročnej prestávke zapríčinenej pandémiou sa opäť uskutočnili Medzinárodné letecké dni SIAF. Jubilejný desiaty ročník však bol na novom mieste. Areál letiska na Sliachi, kde prebieha rekonštrukcia, vystriedali 4. a 5. septembra priestory Dopravného krídla generála Milana Rastislava Štefánika v Kuchyni.

Minister obrany Jaroslav Nad' ocenil možnosť prezentácie Ozbrojených síl SR – vycvičenosti, profesionality a pripravenosti vojenského personálu ako celku. „Pretože popri špičkovom umení pilotov nezabúdame ani na dôležitosť pozemného technického a podporného personálu. Som rád, že verejnosť má možnosť presvedčiť sa, že obrana Slovenskej republiky je v rukách našich ozbrojených síl naozaj v bezpečí.“

Lietajúce ťaháky

Rezort obrany prezentoval prakticky všetku leteckú techniku Vzdušných síl OS SR. Okrem vrtulníkov UH-60M Black Hawk a Mi-17, vojenského dopravného lietadla C-27J Spartan, prúdových lietadiel L-39 Albatros, lietadiel L-410 Turbolet a stíhačích lietadiel MiG-29 predviedol tiež statické ukážky vojenskej aj pozemnej techniky, výzbroje a výstroja.

Oficiálny program otvoril hromadný prelet leteckej techniky Vzdušných síl OS SR a letky Ministerstva vnútra SR. Súčasťou programu bolo viacero dynamických ukážok spôsobilosti ozbrojených síl vrátane príslušníkov síl pre špeciálne operácie a tiež padákových odborníkov letectva.

Na jubilejnom desiatom ročníku leteckých dní sa zúčastnilo trinásť krajín. Diváci videli po oba dni viac ako 30 letových a 40 statických ukážok leteckej techniky. Medzi ťaháky patrili historické lietadlá Chance Vought F4U-4 Corsair, B-25J P-38, ale najmä bojové lietadlo Hawker Hurricane MK.IV, na ktorom počas druhej svetovej vojny lietal československí piloti. Zaujímavé bolo tiež vystúpenie poľského MiG-15. Lákali však aj moderné lietadlá či už taliansky Eurofighter F-2000 Typhoon alebo belgická F-16.

Tradične príťažlivé akrobatické vystúpenie predviedol maďarský čarodejník vo vzduchu Zoltán Veres, ale aj slovenskí Očovskí bačovia, čo je mimochodom jediná známa akrobatická skupina vo svete na vetroňoch, poľský Orlik Team a vrcholom celého programu bolo vystúpenie skupiny Frecce Tricolori z Talianska.

Vzdušné jubileá

Zaujímavosťou je, že talianska akrobatická skupina si tento rok na domácej pôde neužila žiadny letecký deň a 60. výročie svojho založenia oslávila práve na SIAF 2021. Frecce Tricolori si organizátori uctili aj počas ankety Zlaté krídla – Národná cena

letectva Slovenskej republiky. V predvečer prvého dňa im odovzdali mimoriadnu Cenu Medzinárodných leteckých dní SIAF. Takmer akrobatickým vystúpením zaujal aj ďalší predstaviteľ Talianska – dopravný Spartan či cvičný prúdový stroj T-346.

Naši západní susedia ukázali pekné vystúpenie dvojice lietadiel L-159 Alca, akrobáciu JAS 39 Gripen, obratnosť vrtulníkov Mi-171 a Mi-24, ale aj očakávané letové predvedenie L-39 NG, na ktoré bolo zvedavých aj mnoho zástupcov našich vzdušných síl.

Na slovenskom nebi mal premiéru rakúsky parašutista a BASE jumper Felix Baumgartner z tímu The Flying Bulls, ktorý je svetovo známy skokom zo stratosféry. Keď sme už pri jubileách, okrem talianskej akrobatickej skupiny sa v Kuchyni zišlo viacero jubilantov. Pripomenuli si 30. výročie bývalej svetoznámej slovenskej akrobatickej skupiny Biele Albatrosy alebo 40. výročie vzniku Očovských bačov. Jeden z oslávencov, bývalý vedúci skupiny Biele Albatrosy podplukovník v. v. Ivan Chvojka bol na SIAF 2021 v pozícii letového riaditeľa a mal teda možnosť oboznámiť sa s nasledovníkom Albatrosa, českým lietadlom L-39 NG. V tomto roku si 75 rokov pripomínajú aj belgické vzdušné sily.

Airbus aj Puma

Okrem letových ukážok si návštevníci mohli na letisku v Kuchyni pozrieť aj statické ukážky zaujímavých lietadiel. Jedným z ťahákov bola slovenská premiéra lietadla Airbus A400M v nemeckých farbách. Britské kráľovské letectvo sa predviedlo s vrtulníkom Puma HC.Mk2. Americkí vojenski letci mali zasa na Slovensku premiéru vrtulníka CH-47F Chinook. Chorvátske letectvo prezentovalo vrtulník OH-58D Kiowa Warrior. V rámci statiky nechýbali ani ľahké a ultraľahké lietadlá našich výrobcov alebo spoločností zo zahraničia. Dovedna bolo pripravených až 39 rôznych statických ukážok malých či veľkých lietadiel.

V súvislosti s vyhláškou úradu verejného zdravotníctva boli na SIAF 2021 prísne oddelené dve zóny, určené pre očkovaných a OTP, aby sa návštevníci nemiešali. Dúfajme, že budúci, jedenásť ročník SIAF, ktorý by sa mal znova uskutočniť na letisku Kuchynia v septembri budúceho roka, už bude bez pandemických obmedzení.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor a Jakub Neubauer

Päť rokov pochodu vpred

7. septembra si slovenský Tím pre integráciu síl NATO (NATO Force Integration Unit Slovakia, ďalej len NFIU SVK) v bratislavských Vajnoroch v prítomnosti ministra obrany SR Jaroslava Naďa, ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivana Korčoka, vojenských predstaviteľov NATO, veľvyslancov a vojenských pridelenecov prispievateľských krajín do personálneho obsadenia NFIU pripomenul 5. výročie vzniku. Pri tejto príležitosti sme požiadali o rozhovor jeho veliteľa plukovníka Petra Braunera.

Ako sa darilo naplňovať zmysel a poslanie NFIU za päť rokov existencie na Slovensku?

Na základe rozhodnutia Severoatlantickej rady (The North Atlantic Council, ďalej len NAC) zo dňa 1. septembra 2016 bol oficiálne aktivovaný NFIU na území Slovenskej republiky. Pre správne porozumenie poslania NFIU na Slovensku, ale aj v ďalších siedmich krajinách na východnej hranici Aliancie treba pochopiť východiská, ktoré motivovali lídrov Aliancie na vytvorenie týchto nových a jedinečných štruktúr síl NATO. Boli to práve prudké zmeny bezpečnostného prostredia v Európe v roku 2014, na ktoré NATO reagovalo posilnením kolektívnej obrany. Základným poslaním NFIU SVK je prispieť k rýchlemu rozmiestneniu síl vysokej pripravenosti NATO na území Slovenskej republiky s podmienkou, že Slovenská republika o to požiada a NAC prijme rozhodnutie. Po piatich rokoch sa dostávame k hodnoteniu, čo a ako sa podarilo uskutočniť v kontexte naplňovania misie NFIU SVK. Musím vyzdvihnúť prácu a úsilie tých, ktorí začali NFIU SVK budovať takpovediac na zelenej lúke. Bol to plukovník Jozef Zekucia, ktorý čelil množstvu výziev spojených

s koordináciou výstavby NFIU SVK vrátane personálneho obsadenia štruktúry, spracovania pravidiel, štandardov a plánov na zabezpečenie každodenného režimu činnosti, ako aj nadviazania spolupráce s vládnymi a mimovládnymi organizáciami na Slovensku tak, aby NFIU SVK bolo spôsobilé naplňovať svoje poslanie. Prvým oficiálnym potvrdením o celkovej pripravenosti NFIU SVK bolo komplexné hodnotenie pripravenosti podľa štandardov NATO v roku 2017.

A tí, ktorí potom preberali štafetu?

Mali a máme za úlohu dosiahnuté spôsobilosti a operačnú pripravenosť ďalej rozvíjať. Bolo to päť rokov náročného pochodu vpred. Vyvrcholením nášho úsilia bola príprava na preverenie pripravenosti NFIU SVK v októbri 2020. Táto kontrola sa uskutočnila po troch rokoch v súlade s konceptom NATO, v prítomnosti pozorovateľov z nášho nadriadeného veliteľstva Mnohonárodného zborového veliteľstva Sever-Východ. S hrdosťou môžem povedať, že NFIU SVK dosiahlo vynikajúce hodnotenie vo všetkých kontrolovaných oblastiach. V kontexte výsledkov hodnotenia by som chcel vyjadriť poďakovanie nie iba zástupcovi veliteľa a náčelníkom

jednotlivých oddelení za ich odborné a veliteľské pôsobenie, ale všetkým príslušníkom NFIU SVK, ktorých každodenné nasadenie pri plnení povinností a tvorivý prístup sa premieta do celkovej pripravenosti plniť široké spektrum úloh.

Kde bolo NFIU SVK na začiatku a kde je dnes z hľadiska pripravenosti na plnenie úloh?

Osobne by som si dovoľil hodnotiť stav a celkovú činnosť NFIU SVK až od môjho nástupu do funkcie veliteľa v marci 2019. Pôsobím v medzinárodnom prostredí je vždy určitou výzvou, pri každodennej činnosti sa treba riadiť smernicami, predpismi a štandardmi NATO, ale zohľadňovať aj národné zákony a predpisy krajín, ktorých profesionálni vojaci tvoria NFIU SVK. Som rád, že práve odborné vedomosti slovenského personálu a národné know-how našich zahraničných kolegov v spojitosti s dosiahnutými počiatočnými skúsenosťami z činnosti NFIU SVK sa nám podarilo pretaviť nielen do revízie viac než päťdesiatky interných dokumentov, ale aj do systému prípravy a výcviku skupín pripravenosti, ktoré v prípade krízy alebo vojnového konfliktu budú zabezpečovať činnosť NFIU SVK. Som rád, že v spolupráci s personálnym manažmentom OS SR sa nám darí do štruktúry NFIU SVK vyčleňovať vojenský personál, ktorý je odborne a jazykovo pripravený na jednotlivé pozície a v ničom nezaostáva za zahraničnými kolegami. Celkový úspech splnenia úloh je na jednej strane závislý od pripravenosti NFIU SVK v materiálnej a personálnej oblasti, no na druhej strane je priamo úmerný intenzite a kvalite spolupráce s Ozbrojenými silami SR. Osobne si veľmi cením ústretovosť a podporu velenia OS SR, ako aj ministerstva obrany. NFIU SVK aktívne spolupracuje aj s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, najmä v oblasti strategickej komunikácie zameranej na kampaň „WE ARE NATO“. Na nie poslednom mieste je spolupráca s mimovládnymi organizáciami zaoberajúcimi sa obranou a bezpečnostnou politikou. I keď

naše aktivity v oblasti spolupráce boli v poslednom období silne obmedzené protipandemickými opatreniami v kontexte Covid-19, v súčasnosti sa vzájomná spolupráca zintenzívňuje.

Ktoré výzvy boli najzložitejšie a na čo ste za tých päť rokov najviac hrdý?

Predovšetkým to bola úloha vybudovať zabezpečenú a funkčnú jednotku NFIU SVK, ktorá by v čo najkratšom čase bola schopná a pripravená podporovať úsilie kolektívnej obrany Aliancie. Vzápätí to bola rozsiahla revízia vnútorných smerníc, pravidiel a postupov, aby čo najefektívnejšie riadili prípravu a činnosť na plnenie úloh NFIU SVK. Podarilo sa nám rozpracovať efektívny plán vnútorných cvičení zameraný na prípravu vyčleňovaných pohotovostných skupín schopných operovať naprieč celým územím Slovenskej republiky. Celé toto úsilie vyvrcholilo už spomenutou úspešnou certifikáciou v októbri 2020.

Akú má NFIU štruktúru?

Štruktúra NFIU SVK, ako aj ostatných siedmich NFIU, je okrem drobných odlišností identická. Stanovuje ju základný doktrinálny dokument NATO, ktorý okrem spomenutej generickej štruktúry NFIU determinuje aj opis funkčnej náplne jednotlivých funkcií. Štruktúra je zložená z oddelení zabezpečujúcich celkovú funkcionálnosť NFIU v oblastiach personálneho manažmentu, financií, spravodajstva, operačného plánovania a výcviku, logistiky a komunikačných a informačných systémov. Každý príslušník NFIU SVK je odborníkom v špecifickej oblasti, pričom celkový obraz spôsobilosti vytvárať požadované efekty, analýzy a odporúčania je tvorený mozaikou týchto expertíz.

Koľko zahraničných vojakov participuje na jeho činnosti a z ktorých štátov?

V štruktúre NFIU SVK pôsobia príslušníci z ôsmich členských krajín NATO. Okrem Slovenska tu pôsobia profesionálni vojaci z Českej republiky, Nemecka, Maďarska, Poľska, Rumunska, zo Spojených štátov amerických a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Dovedna doposiaľ v štruktúre pôsobilo 24 zahraničných vojakov.

Neviazne záujem o rotáciu vo vašich štruktúrach zo strany zahraničných partnerov?

Zastúpenie zahraničných partnerov v štruktúre NFIU SVK nie je také rozmanité, ako napríklad v pobaltských krajinách alebo v Poľsku. Ale rotácia personálu je stabilná. Doposiaľ nemáme informáciu, že by niektorý z participujúcich štátov plánoval redukciu personálu. Pravidelne organizujeme informačné brífingy pre veľvyslancov a vojenský diplomatický zbor z krajín

participujúcich v NFIU SVK. Z ich reakcií cítim záujem o pokračujúcu podporu, čo je skvelé.

Koľko slovenských vojakov prešlo vašimi štruktúrami?

K dnešnému dňu bolo z Ozbroyených síl SR vyčlenených na plnenie úloh v NFIU SVK celkovo 63 profesionálnych vojakov.

Aké je pomerné zastúpenie dôstojníkov, poddôstojníkov a mužstva, respektíve vojakov a vojačiek?

V kontexte skladby hodnostnej štruktúry treba podotknúť, že nie sme štandardná vojenská jednotka, pretože mužstvo nie je súčasťou štruktúry NFIU. Poslanie a charakter plnenia úloh NFIU SVK ho stavia do pozície predsunutej súčasť veliteľstva NATO, ktoré bude riadiť rýchle a plynulé nasadenie síl rýchlej reakcie. Aktuálne celkový počet príslušníkov NFIU SVK tvorí 33 dôstojníkov a 8 poddôstojníkov. V súčasnosti v našej štruktúre pôsobia dve kolegyne.

**Základným poslaním
NFIU je pomôcť
k rýchlemu rozmiestneniu
síl vysokej pripravenosti
NATO na území
Slovenskej republiky
s podmienkou, že
Slovenská republika
o to požiadala
a Severoatlantická rada
prijme rozhodnutie.**

Ktoré z najvýznamnejších cvičení v poslednom období absolvovali vaši vojaci?

NFIU SVK pravidelne aktívne participuje v rámci najväčšieho mnohonárodného cvičenia organizovaného na území SR, Slovenský štít. Účasť mnohonárodných jednotiek vytvára jedinečnú a ničím nenahraditeľnú možnosť preveriť štruktúry, procedúry a systém komunikácie a výmeny informácií medzi OS SR a NFIU SVK na zabezpečenie nasadenia zahraničných síl na teritóriu Slovenska. Navyše, cvičenie ponúka príležitosť preveriť kapacity a spôsobilosti Ozbroyených síl SR efektívne poskytovať podporu zahraničným ozbrojeným silám prijatým na území SR. V tomto roku sme sa zapojili do cvičenia CAPABLE DEPLOYER 2021, ktoré bolo prepojené

na cvičenie amerických síl v Európe SABER GUARDIAN 2021 a bolo koordinované Mnohonárodným logistickým koordinačným centrom dislokovaným v Prahe USEUCOM a USAREUR. Išlo o cvičenie zamerané na logistickú interoperabilitu v oblasti plánovania a nasadenia síl podľa štandardov NATO. Zameriavalo sa napríklad na postupy a procesy pohybu síl NATO v Európe. Na cvičení sa zúčastnilo 14 krajín.

Máte prepojenie v rámci vašej činnosti s ostatnými NFIU?

Spolupráca je intenzívnejšia s NFIU Estónsko, Litva, Lotyšsko, Poľsko a Maďarsko, ktoré pôsobia v rámci štruktúry velenia a riadenia pod Mnohonárodným zborovým veliteľstvom Sever-Východ. Organizované sú spoločné aktivity na pracovnej úrovni s účasťou jednotlivých odborníkov, aj na úrovni zástupcov a veliteľov NFIU. V budúcnosti by som chcel vzájomnú spoluprácu rozšíriť o možnosť participácie príslušníkov NFIU SVK v štruktúre spomenutých NFIU, predovšetkým počas cvičení NATO na území ich teritoriálneho pôsobenia. Získané skúsenosti vytvoria predpoklad reálnejšieho plánovania a zvyšovania operačnej pripravenosti NFIU SVK na pozadí aktuálnych poznatkov, a to aj v kontexte zmien adaptovanej veliteľskej štruktúry NATO.

Technické zázemie je v poriadku alebo ho treba doplniť?

Oblasť zabezpečenia činnosti NFIU SVK je realizovaná na základe medzinárodnej dohody vo všetkých oblastiach. Chcel by som poďakovať Ministerstvu obrany SR, jeho súčasťam, ako aj OS SR za podporu a ústretovosť. Úroveň materiálneho a technického zabezpečenia je jedným z rozhodujúcich predpokladov udržania požadovanej operačnej pripravenosti NFIU SVK na plnenie úloh.

Aké výzvy vás čakajú v najbližšom období?

Predovšetkým je to naša aktívna účasť na revízií obranných plánov NATO, ktoré zahŕňajú priestor operačného pôsobenia NFIU SVK. Operační plánovací NFIU SVK budú pôsobiť v rámci revízií v Headquarters Allied Joint Force Command Brunssum v Holandsku a NATO Allied Land Command v tureckom Izmiri. Potom je to naše zapojenie do pripravovaného medzinárodného cvičenia SABER STRIKE 22, plánovaného na začiatok budúceho roka. Čo sa týka rozsahu účasti zahraničných vojsk, toto cvičenie vytvára jedinečnú príležitosť pre NFIU SVK v spolupráci s OS SR precvičiť primárne oblasti činnosti našej zodpovednosti.

Zhovárať sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Ozveny z Afganistanu

„Ozbrojené sily SR plnili v Afganistane široké spektrum úloh, od výstavby a budovania infraštruktúry koalíčných vojsk na letiskách v Bagrame, Kábule a Kandahare, cez ochranu základní v podobe strážnych jednotiek, až po výcvik a prípravu afganských bezpečnostných síl v takých vzdialených dislokáciách, akými bol juhoafganský Uruzgan či rôzne základne na východe krajiny. Naši profesionálni vojaci a vojačky spravili obrovský kus práce, bola to výzva, ale tiež príležitosť získať veľa cenných skúseností,“ vyzdvihol minister obrany SR Jaroslav Naď účasť našich vojakov v troch operáciách na území Afganistanu od roka 2002. Pripomenul príspevok slovenských špecialistov na civilno-vojenskú spoluprácu v provinčných rekonštrukčných tímoch pri výstavbe a modernizácii afganského vidieka, aj nasadenie vojakov v rôznych štábných a veliteľských štruktúrach, čo tiež znamenalo pre slovenské ozbrojené sily získavanie obrovských skúseností.

Foto: mjr. Peter Poldruhák

Tarin Kowt, 2010, pred presunom na inú základňu

Rozbeh smerom hore

Aj keď štyridsaťročná letisková stavebná jednotka priletela do Afganistanu v dvoch letoch 20. a 21. augusta v roku 2002, už 7. júla vycestovala do Bagramu sedemčlenná rekognoskačná skupina. „Rokovania s predstaviteľmi amerických ozbrojených síl mali nájsť odpovede na otázky, kde si vybudujeme tábor, pretože k dispozícii neboli žiadne ubytovacie priestory, len vyčlenená kamenisto-piesková plocha. Tiež ako budeme získavať vodu a cement na opravu vzletovej a pristávacej dráhy, aj ako bude riešené zásobovanie, zdravotnícka starostlivosť či ochrana jednotky,“ spomenul podplukovník gšt. v. v. Peter Lipták, ktorý v tom čase pôsobil na generálnom štábe a v rámci výjazdu bol organizátorom cesty a spracovateľom vojenskej časti vládneho materiálu vyslania našich vojakov. Potom mal pohovor s dvoma kandidátmi na nášho prvého veliteľa v Afganistane. „Prvým bol major a inžinier so špecializáciou na stavby letísk. Vzdelanie mal ideálne, ale napokon dostal prednosť podplukovník Ján Dur-

mis. Mal rozsiahlejšie skúsenosti, bol veliteľom leteckého stavebného práporu Sliač a tiež sa podieľal na rozbehu misie UNMEE v Eritrei. Podotýkam, že vtedy sa do zahraničia nevysielalo na rozkaz, všetci boli dobrovoľníci,“ uviedol pplk. Lipták, ktorý dnes pôsobí v Leteckých opravovniach Trenčín. No a keď štyridsiatka vojakov podplukovníka Durmisa priletela opravovať letisko Bagram, z lietadla bolo treba najskôr vynosiť a postaviť stany, potom rozložiť kontajnery, opevniť ich proti zásahu z ručných zbraní či črepinám, zložiť miešačku na betón – a makať.

Aj keď slovenskí vojaci začali v Afganistane doslova od lopaty, netrvalo dlho a dôstojníci obsadzovali posty aj v medzinárodných štáboch. Medzi nimi bol aj vtedy len 35-ročný major Tomáš Bobko, v rokoch 2006 – 2007 veliteľ 57-členného slovenského kontingentu. „Zároveň ma ustanovili do pozície Force Protection Group Commander, takže som bol zodpovedný za stráženie vojenskej základne a medzinárodného letiska v Kábule.“ Jeho jednotka medzinárodných

Kábul, 2008, slovenskí vojenský zdravotníci

ozbrojených síl mala 190 vojakov. Čo mu služba dala a čo vzala? „Odhladnuc od odlúčenia od rodiny a blízkych bolo moje pôsobenie v operácii mimoriadne náročné a vyčerpávajúce, priestor na odpočinok a oddych bol minimálny, nebolo možné vnímať rozdiel medzi pracovnými dňami a víkendom, neustále bolo treba zvládať všadeprítomný stres.“ Čo človeka nezabije, to ho posilní. Tiež mu dodá sebadôveru, prestíž a otvorí ďalšie možnosti. Iste, nie je to vždy pravidlo, ale tak by to malo byť – a bolo aj v prípade pplk. Bobka. Po návrate z ISAF pôsobil na Generálnom štábe OS SR na oddelení riadenia operácií a misií v zahraničí, od roku 2009 bol inštruktorom v medzinárodnom kurze pre štábných dôstojníkov v Liptovskom Mikuláši, o rok nato sa stal jeho veliteľom. „Pravdu povediac, bez skúseností z ISAF by mi ani nenapadlo, aby som sa postavil pred takúto výberovú skupinu perspektívnych dôstojníkov. Veď aký by som mal rešpekt pri prednáškach len s čisto teoretickým pozadím?“ dodal dôstojník, ktorý dnes pôsobí vo verejnej správe.

Na konci roka 2012 sme mali v Afganistane 383 vojakov. Boli to najmä strážne jednotky, no už predtým sme mali zastúpenie aj v hlavnom velení. Od augusta 2007 do februára 2008 pôsobil v hlavnom veliteľstve operácie ISAF v Kábule vo funkcii náčelníka štábu koordinácie a riadenia operácií (CJ3) vtedy brigádny

2001

Koaličná operácia Trvalá sloboda (Enduring Freedom) sa začala útokom na Afganistan 7. októbra pod velením Spojených štátov amerických za úzkej spolupráce s Veľkou Britániou a ďalšími partnermi. Bola reakciou na teroristické útoky voči USA z 11. septembra 2001. Za cieľ si stanovila nájdanie vodcu teroristickej organizácie Al-Káida Usámu bin Ládina a jeho postavenie pred súd. Zámerom bolo aj zničenie štruktúr a základní Al-Káidy a odstránenie fundamentalistického režimu Talibanu, ktorý spojenci zvrhli na prelome rokov 2001/2002.

2002

Participáciu Slovenska na Trvalej slobode parlament schválil 19. júna. Dňa 20. augusta odleteli do Afganistanu pod vedením podplukovníka Jána Durmisa štyri desiatky špecialistov na obnovu a údržbu letísk. Úlohou stavebno-žieninej čaty bolo podieľať

sa spolu s americkými a talianskymi vojakmi na rekonštrukcii dôležitého letiska situovaného hneď pri základni Bagram. Pre Slovensko mala účasť v operácii mimoriadny význam aj z hľadiska akceptácie štátu ako spoľahlivého kandidáta na vstup do NATO a výrazne posilnila politicko-bezpečnostnú prestíž krajiny v rámci boja proti terorizmu.

2004

Na medzinárodnom letisku KAIA v Kábule začalo pôsobiť v rámci operácie ISAF (International Security Assistance Force) od mája prvých sedemnást slovenských ženistov. Operácia ISAF pod velením NATO bola vytvorená už 20. decembra 2001 na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. V októbri 2003 rozhodla Bezpečnostná rada OSN o rozšírení mandátu ISAF, pričom v krajine naďalej pôsobila aj Trvalá sloboda. Vojaci ISAF sa začali zapájať do posilňovania bezpečnosti v rámci celého Afganis-

2002 • Bagram, budovanie letiskových plôch

tanu. Ich úlohou bola tiež eliminácia teroristických skupín, vytváranie stabilného prostredia, ako aj pomoc pri budovaní Afganskej národnej armády a ďalších bezpečnostných štruktúr.

2005

Pôvodná štruktúra 40-člennej ženinej jednotky OS SR, ktorá dovtedy pôsobila v operácii Trvalá sloboda, sa kontinuálne včlenila v decembri do misie ISAF. V Kábule, kde už pôsobili v ISAF slovenskí ženisti, takto vznikla naša multifunkčná ženijná rota, ktorá

Provincie Baghlan a Uruzgan, 2010, distribúcia slovenskej humanitárnej pomoci

2014, výcvik poradenskej jednotky

generál Pavel Macko. No a v januári 2010 nasadili na rok z Veliteľstva pozemných síl NATO v Heidelbergu do Afganistanu plukovníka Jozefa Ragana. Bol lekársky zástupca hlavnej lekární ISAF a hlavný zdravotnícky plánovač. „Ak v čase môjho príchodu bolo v ISAF približne 50-tisíc vojakov, vo februári 2011 boli vybudované kapacity zdravotníckej podpory už pre 130-tisíc koalíčných vojakov. Riešili sme, kde budú lokalizované nové vojenské poľné nemocnice, ktoré krajiny poskytnú špecializovaný personál a kto dodá preventívno-medicínske tímy či špecia-

lizované laboratóriá,“ hovorí plukovník, ktorý v pozícii zástupcu hlavného lekára OS SR využíva aj skúsenosti z Afganistanu. A jeho spomienka na nasadenie? „V odbornej praxi sme zaznamenali prípad, že vojenským lekárom sa podarilo po výbuchu zachrániť vojaka, ktorý prišiel o všetky končatiny, ohluchol aj oslepol. Isté, to by nikto zažiť nechcel, no fakt je, že hranice vojenskej medicíny sa posunuli tak, ako azda ešte nikdy. Pravdaže, vojna je najväčšie zlo na svete. Ak je to len trochu možné, treba akékoľvek napätia liečiť dohodou. No nech je akokoľvek, som hrdý na to, čo sme ako Slováci v rámci Severoatlantickej aliancie počas nášho nasadenia v Afganistane dokázali.“

Profesionalita, mentalita

Bagram, Kábul, Kandahar, Tarin Kowt, Deh Rawood, Nanganhar či Wardak – to sú ťažiskové dislokácie, kde v priebehu devätnástich rokov pôsobili slovenskí vojaci. Ženisti, strážne jednotky, vojenská policajti, zdravotníci, príslušníci provinčných rekonštrukčných tímov, EOD, výcvikári, kisáci, spravodajcovia, vojenská duchovní, špeciáli. Boli nasadení ďaleko

od Slovenska, takže naša verejnosť nemala veľkú možnosť posudzovať či vnímať, aké obrovské renomé si získali v medzinárodnom prostredí. Za všetkých možno spomenúť príslušníkov síl pre špeciálne operácie. Veď v obrovskej konkurencii špeciálov z iných krajín to boli práve Slováci, ktorí získali popri Američanoch ako prví pozíciu mentorskej jednotky, cvičiacej elitné sily pre špeciálne operácie Afganskej národnej armády. „Slováci sú výborne profesionálne pripravení a zároveň veľmi oceňujem ich morálku, charakter a mentalitu. Vďaka tomu majú prirodzenú autoritu, v rámci mentoringu sú mimoriadne rešpektovaní a akceptovaní, naozaj sme výborný tím,“ povedal v roku 2016 na ich adresu americký plukovník Joseph Duncan, legenda vo svete „špeciálov“, veliteľ Poradenskej skupiny síl pre špeciálne operácie Veliteľstva síl pre špeciálne operácie Afganskej národnej armády (ANASOC SOAG). O tom, čo budú z nášho nasadenia v Afganistane čerpať do budúcnosti jednotlivé súčasti našich ozbrojených síl, by mohli hovoriť všetci velitelia. Dajme za nich slovo brigádnemu generálovi Branislavovi Benkovi, veliteľovi Síl pre špeciálne operácie OS SR: „Pre naše sily bol Afganistan zásadnou operáciou a v podstate prvou, v ktorej sme priamo pri vykonávaní špeciálnych operácií mohli spolupracovať s koalíčnymi jednotkami. V rámci tejto spolupráce sme budovali interoperabilitu a zároveň sme prostredníctvom výcviku afganských špeciálnych síl dokázali výrazne rásť v celom spektre operačno-taktických postupov a v operačnom umení vôbec. Vďaka tomu si dnes môžeme byť istí, že dokážeme s ktoroukoľvek členskou krajinou Severoatlantickej aliancie okamžite nastúpiť do operácie, respektíve zabezpečovať mentoring jednotiek v krízových oblastiach v rámci operácií NATO.“

Brigádnym generálom B. Benka, ktorý bol počas trojročnej služby na Veliteľstve špeciálnych operácií NATO v belgickom

tu pôsobila popri vojakoch 22 členských a dvoch nečlenských krajín NATO. K jej hlavným úlohám patrilo odminovanie a budovanie letiskových plôch

2007

Slovenský vojenský kontingent sa presunul v polovici roku z Kábulu do juhoafganského Kandaharu. Od augusta 2007 do februára 2008 pôsobil v Hlavnom veliteľstve operácie ISAF v Kábule vo funkcii náčelníka štábu koordinácie a riadenia operácií (CJ3) brigádnym generálom Pavelom Mackom, ktorý počas nasadenia v Afganistane zastával spomedzi Slovákov najvyššiu funkciu.

2008

Na summite NATO v apríli 2008 Slovensko avizovalo viac ako zdvojnásobenie počtov slovenských vojakov v ISAF, vrátane vyslania zdravotného tímu do Kábulu, strážnej jednotky do Kandaharu, schvá-

lenie strategickej spolupráce s holandskou stranou pri strážení základni v Tarin Kowte a Deh Ravood, ako aj o posilnenie tímu zabezpečujúceho výcvik afganskej armády. Vyslaním prvých piatich príslušníkov OS SR v rámci operačného výcvikového a styčného tímu (OMLT) ISAF do 20-členného holandsko-slovenského tímu na základni Tarin Kowt sa začala etapa výcviku afganských vojakov, ktorá sa pre Slovákov skončila až odchodom z Afganistanu.

2008 • Kandahar, riadená explózia nájdených výbušnín

2010

22. a 23. októbra sa v Bratislave uskutočnilo Neformálne stretnutie ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa zaoberalo aj významným posilnením vojenských jednotiek NATO v Afganistane. K tejto výzve sa Slovensko postavilo kladne, a ak na jar 2010 pôsobilo v ISAF 299 slovenských vojakov, na prelome rokov sa ich počet priblížil k 400. Výhrou nad tímom amerického vojnového námorníctva 10:0 a následnou porážkou favorita Canada Bears 4:2 vstúpili slovenskí vojaci na základni Kandahar do nového ročníka hokejbalovej ligy. V lige hrali približne dve desiatky mužstiev, pričom okrem kanadských a amerických v nej boli zastúpení po jednom tíme tiež Slováci a Francúzi. Slováci vyhrali tri ročníky. V rámci nevyhnutného fyzického aj psychického relaxu hrali slovenskí vojaci aj futbal a vo 4. ročníku medzinárodného vojenského turnaja v Kandahare porazili Američa-

Mentoring špeciálov

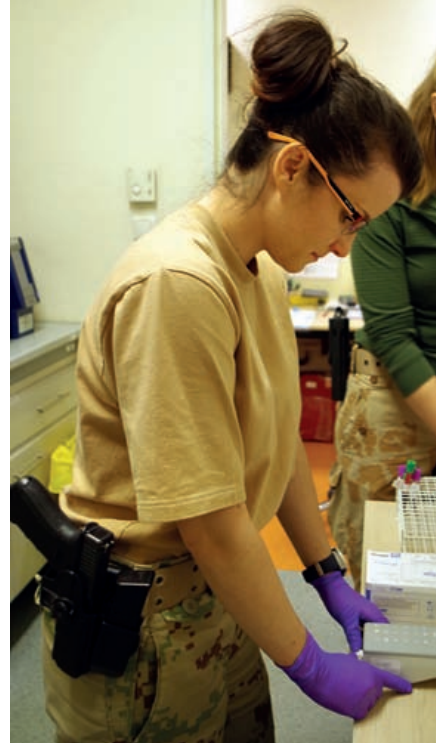

2012, EOD v nasadení

Monse tiež viackrát vyslaný do Afganistanu, dodáva: „Ťažiskové skúsenosti sme sa snažili pretaviť do výcvikových manuálov a služobných pomôcok. Spomeniem napríklad manuál týkajúci sa alternatívnych spôsobov nasadenia, ktorý schválil náčelník generálneho štábu tento rok.“ Dokázali jeho ľudia uniesť fyzickú aj psychickú záťaž opakovaných vyslaní? „Je to veľmi individuálne, každý sa so stresovými podmienkami vyrovnáva po svojom. Avšak vďaka tvrdejmu výcviku a náročnému výberu sme nezaznamenali medzi našimi vojakmi žiadne väčšie problémy týkajúce psychického stavu.“ Lenže žiaden výcvik nenasimuluje reálnu smrť kamarátov. „Áno, zahynuli nám dvaja vojaci a kto pozná životný štýl nás, špeciálov, ten vie, že okrem najužšej rodiny je spolubojovník najbližší človek. O to to bolo ťažšie a našu komunitu strata veľmi bolela, ale nevyskytol sa žiaden náznak, že by situácia ohrozila morálku alebo plnenie úloh v nasadení.“

Miera rizika

„Skúsenosti, ktoré aktuálna generácia poddôstojníkov získala v operáciách Trvalá sloboda, ISAF alebo Resolute Support, sú nenahraditeľné, pretože už len samotná miera rizika, ktorú museli podstúpiť, sa nedá nasimulovať v žiadnej mierovej misii, ani doma počas výcviku,“ zdôrazňuje hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Marcel Kaniak. V Afganistane bol nasadený štyrikrát a vie, že dvaja z troch našich vojakov, ktorí v Afganistane zahynuli, boli poddôstojníci. Dodáva: „Len v takomto prostredí sa dá reálne overiť to či postupy, ktoré sme nacvičovali, nám vošli do podvedomia tak, že ich vieme vykonávať automaticky a zároveň nám ostáva mentálny priestor na rozhodovanie v okamihu, ktorý môže byť kritický.“ Hovorí, že ak poddôstojníci zažili stratu aj zranenia, zažili tiež eufóriu, keď

Kábul, 2016, laboratóriá nemocnice Role 1

sa niečo podarilo – a zažili aj to, aké je spolupracovať na medzinárodnej úrovni. „Nehovoriac o tom, že po stretnutí s tamojším svetom, životnou úrovňou a kultúrou, sme neraz prehodnocovali životné hodnoty a vieme si oveľa viac vážiť to, čo máme doma. Teraz vieme, že to samozrejmosť byť nemusí – a že obrana našich hodnôt musí odolať aj všetkým dezinformáciám a hoaxom, ktoré na nás útočia.“

Afganský prach, vietor a mieru rizika zažil na vlastnej koži aj minister obrany Jaroslav Naď, ktorý medzi vojakov do misie ISAF zavítal v lete 2008 ešte ako štátny úradník nášho rezortu. Bolo to síce len v rámci týždňovej metodickej pomoci a rotácie, no tiež si túto skúsenosť veľmi váži: „Najskôr som si uvedomil ťažké klimatické podmienky, v ktorých vojaci pôsobili, ako aj vzdialenosť od domova a minimálne polročné odlúčenie od rodín. Samozrejme, veľmi rýchlo som vnímal denno-denné bezpečnosť

nov, Belgičanov i Francúzov, vo finále zvíťazili nad Britmi.

2011

Od júna až do mája 2013 boli v ISAF v štyroch polročných rotáciách nasadení slovenskí vojaci spolu s príslušníkmi partnerskej Národnej gardy štátu Indiana. Vyše dvadsaťčlenná jednotka, v ktorej boli aj dvaja Austrálčania, cvičila vojakov Afganskej armády na základni Tarin Kowt najmä v oblasti logistiky. Veliteľom bol slovenský dôstojník, jeho zástupca bol Američan.

„Vzdávam dnes česť odstraňovačom nevybuchnutých výbušných prostriedkov (EOD – Explosive Ordnance Disposal) zo Slovenska, majorovi Rolandovi Bartakovicovi a celému slovenskému tímu EOD za ich úlohu pri odpore a odrazení útoku ozbrojených povstalcov v kempe v Kandahare (Camp Nathan Smith). Chcel by som vysloviť svoje uznanie Slová-

kom za ich statočnosť počas neúspešného útoku na našu základňu.“ ocenil počas prejavu v Kongrese Spojených štátov americký kongresman Bill Schuster činnosť slovenských vojakov v ISAF. Slovenský tím EOD získal vojenský titul Hrdina bojiska.

2012

Slovenskí vojaci sa zapájali aj do pôsobenia provinčných rekonštrukčných tímov, pričom projekty

2012 • Tarin Kowt, výcvik v údržbe a logistike

boli zamerané najmä na školstvo, zdravotníctvo, hĺbenie studní či budovanie ciest. V Afganistane bolo v tomto období nasadených celkovo 130 000 spojeneckých vojakov, z nich 90-tisíc amerických, čo bolo najviac za celé obdobie.

2013

Po útoku príslušníka Afganskej národnej armády paľbou zo strážnej veže, odkiaľ bolo jeho úlohou chrániť príslušníkov ISAF, zahynul v Kandahare 9. júla čatár Daniel Kavuliak. Na konci roka 27. decembra zahynuli v Kábule nadporučík Edmund Makovník a rotný Patrik Fraštia pri samovražednom útoku na vojenský konvoj.

2014

Ďalšími z medzinárodne vyznamenaných slovenských vojakov sa stali slobodník Martin Fiala, príslušník vojenskej poradenskej jednotky SFAT, za

Kandahar, 2013, brána slovenského tábora

Kandahar, 2012, plk. Daniel Zmeko na strážnej pozícii

2011, Svätá omša v Slovenskom dome

Deh Rawood, 2010, stráženie základne

né riziko, ktoré vyvrcholilo niekoľkými raketovými útokmi, takže na základni v Kandahare sme museli istý čas stráviť v krytoch. Také osobné skúsenosti sú nenahraditeľné a aj vďaka tomu sa človek na situáciu a pôsobenie slovenských vojakov v operáciách pozerá predsa len inak, ako keď ho spoznáva iba prostredníctvom informačných správ alebo záberov na obrazovke. Som rád, že mám aj takúto skúsenosť a viem, že akékoľvek operačné nasadenie vojakov, prípadne aj civilov, zvyšuje ich spôsobilosti a kvalitu plnenia úloh v rezorte, za čo im úprimne ďakujem.“

Vojaci svoje úlohy splnili

Keď náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko prvý raz vycestoval do Afganistanu v pozícii náčelníka Centra riadenia operácií GŠ OS SR, tak v roku 2012 okrem iného porovnal svoje skúsenosti s pôsobením v Iraku, kde bol veliteľom nášho kontingentu v roku 2005: „Pred nasadením do ISAF je oproti Iraku dôležitejšia široká a dôsledná individuálna príprava každého vojaka. Zlyhanie jednotlivca aj na tej najnižšej pozícii môže mať nielen taktický, ale doslova strategický dopad.“ Vtedy ešte v hodnosti plukovníka gšt. spomenul

ako odstrašujúci príklad spálenie Koránu, za ktorým, samozrejme, nestálo nariadenie generála či majora. „Bolo za tým zlé rozhodnutie na najnižších pozíciách a spočívalo v neznalosti miestnej kultúry či situácie. A následok? Prudké masové demonštrácie, mŕtvi ľudia a narušené vzťahy medzi miestnymi obyvateľmi a vojakmi ISAF.“ Tiež porovnal: „Oproti Iraku je tunajšie prostredie pre vojakov náročnejšie na detailnú znalosť pravidiel nasadenia a z nich plynúce riziká. Musia sa napríklad vyrovnávať nielen s pravidlami v ISAF, ale čo najviac rešpektovať bežný život a v niektorých situáciách nevyužívať vojenskú prevahu. V Iraku by sa nám nemohlo stať, že v meste uviazneme v premávke, pretože by sme si prejazd jednoducho vynútili. Iste, tieto kroky sú aj vzhľadom na plánované postupné sa stiahnutie z Afganistanu správne. Preto opakujem, každý z našich vojakov musí byť na podmienky, s ktorými sa môže stretnúť, maximálne vycvičený a pripravený.“

To bol uhol pohľadu z roku 2012. A ako dnes náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko hodnotí benefity či straty z nasadenia slovenských vojakov v Afganistane? „Na takmer dve dekády trvajúce nasadenie Ozborených

bezchybnú reakciu pri útoku nepriateľa. Aj vojenský policajt nadrotmajster Ondrej Bihari a jeho pes Roni bol ocenení titulom Hrdina dňa, ktorý obom Slovákom udelil americký generálmajor Paul LaCamera, veliteľ Veliteľstva ISAF – Juh so sídlom v Kandahare.

Operácia ISAF sa skončila 31. 12. 2014. Vystriedalo sa v nej 3 592 slovenských vojakov, z toho 18 žien. V poslednej rotácii bolo približne 300 Slovákov. Pol stovky tvorila vojenská poradenská jednotka SFAT (Security Force Assistance Team). Vo sfére poradenstva pôsobili už druhú rotáciu aj štyri desiatky príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny ako členovia poradnej skupiny síl pre špeciálne operácie (Special operations advisors group – SOAG). Strážna jednotka mala 170 príslušníkov, v jednotke medzinárodnej vojenskej polície bolo šesť slovenských vojakov, ďalší pôsobili na medzinárodných veliteľstvách či v národnom podpornom prvku.

2014 • Provincia Zábul, certifikačný výcvik prvej poradenskej jednotky SFAT

2015

Na základe rozhodnutia Severoatlantickej rady NATO z 28. novembra 2014 a platnej dohody o statusu síl (SOFA) začala svoju činnosť od januára 2015 operácia Rozhodná podpora – Resolute Support (RS). Išlo o nevojnovú operáciu. Jej hlavným cieľom bola mentorská podpora rozvoja spô-

sobilosti afganských národných bezpečnostných síl. Oproti predchádzajúcej operácii ISAF bola RS menšia, participovalo na jej asi 12 000 vojakov zo 40 krajín (od 6 800 Američanov až po jedného Luxemburčana). Slováci pôsobili v RS od jej vzniku a uznesením NR SR č. 1327 z 11. decembra 2014 bol náš mandát do 66 vojakov. Spravidla ich bolo vysielaných okolo štyroch až piatich desiatok.

2016

V priebehu roka boli do operácie Resolute Support zapojené približne dve desiatky vojenských poradcov z 5. pluku špeciálneho určenia, letecký poradný tím, nasaditeľný komunikačný modul, poľný chirurgický tím a národný podporný prvok.

2019

Do Afganistanu dorazila už ôsma humanitárna zásielka, na realizácii ktorej sa koordináčne po-

V strede veliteľ kandidate leteckej základnej brigády generál Robert Judson, vľavo vedúci oddelenia multilaterálnych vzťahov MO SR s NATO, EÚ a OSN Jaroslav Nad', vpravo veliteľ Centra riadenia operácií GŠ plukovník Jindřich Joch na slávnostnom odovzdávaní mandátu medzi ôsmou a deviatou rotáciou slovenskej multifunkčnej ženijnej jednotky v misii ISAF v roku 2008

síl SR v Afganistane sa možno pozeráť z viacerých uhlov. Pre každého z nás, ktorí sme v tejto krajine pôsobili, to bola individuálna výzva, ktorá prispela k osobnému rastu. Nielen profesijnému, ale aj hodnotovému. Kto zažil Afganistan, skutočne pochopil, že mier nie je samozrejmosť a nie je zadarmo. Z pohľadu prínosu na rozvoj Ozborených síl SR až na výnimky v podobe nasadenia SOF (sily pre špeciálne operácie) a OMLT (mentorovacie a styčné tímy) to považujem aj za stratenú príležitosť. Nepriniesli sme si žiadne kolektívne skúsenosti na úrovni vyššej ako rota – a to kvôli roztrieštenosti nášho úsilia. Istý čas sme v misii mali až takmer 500 ľudí, ale v skutočnosti sme nikde neboli rozhodujúcim prvkom. Slovenská vlajka bola prítomná, ale v porovnaní k rozsahu nášho úsilia málo viditeľná,“ porovnal generál Zmeko.

Náčelník generálneho štábu považuje odchod z Afganistanu za politické rozhodnutie: „Vojaci všetkých krajín si svoje úlohy splnili. Je mi však ťažko, keď si spomeniem na množstvo miestnych ľudí, ktorých som stretol. Na ich nádej, ktoré vkladali do prítomnosti koalícijných síl. Tešili sa na život v slobodnej, prosperujúcej, demokratickej vlasti,

Morhead, 2016, inštalácia pamätnej tabule

ktorú milujú – a ja neviem, čo by som im povedal dnes....“

Na záver dodal: „A potom je tu pre nás tá najťažšia dimenzia – strata našich kolegov a zranenie ďalších. Tragický rok 2013 zasiahol i mňa osobne, keďže chlapcov z jednotky SOF som osobne veľmi dobre poznal. Svojou smrťou nadporučík Edmund Makovník, rotný Patrik Fraštia a čatár Daniel Kavuliak naplnili do posledného písmena slová prísahy, pričom zároveň prispeli do veľkej knihy tradície Ozborených síl SR.

Príklad ich služby a statočnosti môže byť symbolom pre tých, ktorí prichádzajú do ozbrojených síl a záväzkom pre všetkých, ktorí ich poznali. Podobne ako si zaslúžia úctu a poďakovanie všetci jednotlivci a jednotky, ktoré prešli nasadením v Afganistane so vztyčenou hlavou.“

Tému pripravil: Pavol Vitko

Foto: autor, mjr. Peter Poldruhák, Jozef Žiak, pplk. Milan Vanga, 5. pšu, Jakub Neubauer

dieľalo Ústredie Ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ SR (EPS). Tentokrát jej suma prevýšila 22-tisíc eur a bola určená základnej škole v Mazar-e-Sharif, pričom s jej doručením pomáhali aj vojaci slovenského kontingentu RS. Prvá pomoc do regiónov, kde pôsobili slovenskí vojaci a ktorú koordinovala EPS, bola realizovaná v roku 2008, posledná v roku 2020.

2020

USA podpísali vo februári s hnutím Taliban dohodu, ktorej základom bolo stiahnutie amerických síl z Afganistanu. K zámeru sa pripojilo aj NATO. Severoatlantická aliancia mala na jar v krajine 16,5 tisíce vojakov. Z Vyšehradskej štvorky malo najsilnejšie zastúpenie Poľsko – 350 vojakov. Slovákov bolo 51. Spojené štáty ich mali približne 13-tisíc, časť pôsobila v pôvodnej protiteroristickej operácii Trvalá sloboda, teda mimo štruktúr NATO.

2021

Odsun amerických a koalícijných síl bol plánovaný do 11. septembra, no západné krajiny dostali od Talibanu ultimátum, aby stihli evakuáciu do 31. augusta. Rozhodnutie o stiahnutí slovenských vojakov, ktorých sme mali v záverečnej fáze v RS 24, padlo 14. apríla. Už 16. júna boli všetci doma. Následnú evakuáciu slovenských občanov a spolupracujúcich Afgancov zabezpečili slovenskí vojaci v napätej situácii dvoma letmi v auguste.

...

V rokoch 2002 až 2021 bolo v Afganistane nasadených viac ako 4 300 slovenských vojakov. Do činnosti v troch operáciách sa zapojili slovenskí ženisti, strážne jednotky aj príslušníci provinčných rekonštrukčných tímov. Výcvik a mentoring zabezpečovali poradenské jednotky a vojenský špeciál. Nasadené boli zdravotnícke tímy, odborníci na civilno-vojenskú spoluprácu, príslušníci Vojenskej

2021 • Kábul – Bratislava, vyznamenávanie vojakov, ktorí sa podieľali na augustovej evakuácii osôb z Afganistanu

polície aj vojenský duchovní. Vyznamenali sa tímy na likvidáciu nevybuchutej munície a improvizovaných výbušných prostriedkov, príslušníci KIS a ďalších odborností.

Posledný ťažký tank

Okrem legendárneho stredného tanku T-34 vyrobili počas druhej svetovej vojny v Sovietskom zväze aj väčšie množstvo ťažkých tankov typu IS. Posledný predstaviteľ tejto rodiny sa pod označením T-10 zúčastnil aj na invázii do Československa v roku 1968 a slúžil až do začiatku 90. rokov.

V rokoch 1939 až 1943 v ZSSR vyrábali ťažké tanky KV. Písmená v označení znamenali meno popredného sovietskeho politika Klimenta Vorosilova. Tieto tanky boli v boji veľmi odolné, mali však aj viacero nevýhod. Trpeli častými poruchami, ktoré sa do konca ich kariéry nepodarilo celkom odstrániť, ale najmä ich výzbroj tvoril rovnaký kanón kalibru 76 mm ako v prípade stredných tankov. Ich pancier bol tiež neúmerne silný aj na menej exponovaných miestach (napríklad vzadu), čo zbytočne zvyšovalo hmotnosť.

V roku 1943 preto vznikla moderná náhrada v podobe ťažkého tanku IS. Písmená tentoraz znamenali meno samotného sovietskeho vodcu – Iosifa Stalina. Prvýkrát sa na fronte objavili v apríli 1944 a spolu ich vyrobili približne 3 500. Prvých sto kusov s označením IS-1 nieslo kanón kalibru 85 mm. Hlavná verzia IS-2 bola navonok identická, líšila sa iba silnejším kanónom kalibru 122 mm. Na rozdiel od nemeckých ťažkých tankov nebol IS-2 určený na boj s obrnenou technikou protivníka, hoci na vzdialenosť 1 km dokázal preraziť pancier hrubý 150 mm. Sovietska

tanková stratégia rátala s tým, že ťažké tanky budú vytvárať prielomy v silno opevnených pozíciách nepriateľa. Na boj s obrnencami boli určené stíhače tankov a masy stredných tankov. Preto neprekážala ani malá zásoba munície a malá rýchlosť streľby IS-2. Granátov kalibru 122 mm sa do tanku zmestilo iba 28 kusov a boli rozdelené na dve časti. To znižovalo rýchlosť nabíjania,

a tým aj kadenciu na maximálne 2 – 3 výstrely za minútu.

Prekvapenie po vojne

V roku 1944 sa začal vývoj ešte modernejšieho tanku IS-3. Dostal plochú kupolovitú vežu, ktorá pripomínala prevrátenú misku na polievku. Podobný tvar veže potom mali všetky povojnové sovietske tanky. Zmenil sa aj tvar kor-

by. Jej pancier bol klinovitý, zvarený z dvoch zošíkmených plátov. To zvyšovalo pasívnu odolnosť tanku a dalo mu aj prezývku – posádky ho volali Štuka. K frontovým jednotkám prišiel príliš neskoro, aby sa zúčastnil na bojoch, no 7. septembra 1945 ho ukázali na víťaznej prehliadke v Berlíne, čo vyvolalo veľké prekvapenie na strane západných spojencov.

Tanky IS-3 sa podieľali na potlačení revolúcie v Maďarsku v roku 1956. Na začiatku 60. rokov ich modernizovali na verziu IS-3M. Tá sa v počte 100 kusov na strane Egypta zúčastnila Šesťdňovej vojny v roku 1967. Ťažké tanky sa ukázali ako dobre odolné proti 90 mm projektilom izraelských Pattonov. Ukázali sa však aj ako pomalé a neohrabané a ich motorom neprospievalo horúce prostredie. Rýchlosť streľby a kvalita zameriavačov tiež zaostávala.

Spolu vyrobili 2 300 kusov IS-3. Dva z nich dodali aj do Československa. U nás však slúžili iba na testy a predvádzanie počas vojenských prehliadok.

Stalín už nebol v móde

Typom IS-3 sa však rodina neskončila. Ešte v roku 1943 sa začal vývoj zdokonaleného IS-2, ktorý sa začal vyrábať v roku 1946 ako IS-4. Mal predĺženú korbu a silnejší pancier, ale v čase, keď sa už vyrábala IS-3 a vojna sa skončila, sa ukázal ako príťažký a zbytočný. Preto ich vzniklo iba niečo vyše 200 kusov a väčšina z nich doslúžila ako zakopané do bunkrov na hraniciach s Čínou.

Existovalo viacero ďalších prototypov označených IS-5, IS-6 a IS-7. Posledný uvedený bol vôbec najťažší z celej rodiny, mal hmotnosť až 70 ton. Do služby sa však žiadny z nich nedostal. Úplne posledným v rade bol IS-8, ktorý sa v roku 1952 dostal aj do sériovej výroby. Vychádzal priamo z tanku IS-2, oproti ktorému bol dlhší a mal sedem párov pojazdových kolies oproti šiestim svojho predchodcu. Veža bola väčšia a bol v nej nový kanón kalibru 122 mm s väčšou zásobou munície.

Po smrti Stalina a skončení jeho kultu osobnosti v roku 1953 nový tank v tichosti premenovali na T-10. Znamenalo to desiaty typ ťažkého tanku zaradený v ZSSR do služby. Výroba potom bežala až do roku 1966 a vyrobilo sa úctyhodných 8 000 kusov. Stal sa tak najpočetnejším ťažkým tankom v dejinách. V reakcii na nové stroje IS sa objavili podobné monštrá aj na strane Západu. Britský Conqueror slúžil v rokoch 1955 až 1966. Vznikol v počte 185 kusov, ktoré boli nasadené v západnom Nemecku.

Americký M103 vstúpil do služby v roku 1957. Vyrobili ich 300 a vyradené boli v roku 1974. Obom stranám totiž začalo byť jasné, že éra ťažkých tankov sa skončila a budúcnosť patrí modernej koncepcii hlavných bojových tankov, ktoré boli mobilnejšie, lacnejšie a dosahovali porovnateľné či dokonca lepšie výsledky, čo sa týka výbroje a pancierovej ochrany.

Napriek tomu sovietsky T-10 vydržal v službe niekoľko desaťročí. Dlhý bol zaradený v samostatných práporoch ťažkých tankov, ktorých úloha sa od druhej svetovej vojny nezmenila – mali prerážať nepriateľskú obranu. T-10 nebol nikdy exportovaný do iných štátov. Jediným známym nasadením bola invázia do Československa v auguste 1968. Po nej postupne prechádzal do zálohy. V rezerve sovietskych a neskôr ruských ozbrojených síl vydržal do roku 1996. Stal sa tak nielen posledným tankom z rodiny IS, ale aj posledným ťažkým tankom na svete.

Text: Miroslav Barič

T-10

Dĺžka korby: 7,4 m
Dĺžka s hlavňou: 9,9 m
Hmotnosť: 52 t
Posádka: 4
Výzbroj: 122 mm kanón,
2 x 12,7 mm guľomet
Pancier: 60 až 252 mm
Výkon motora: 700 k
Rýchlosť: 42 km/h

Ukrajinské vozidlá pre Saudskú Arábiu

Ukrajinská súkromná spoločnosť Practika oznámila, že dodala niekoľko desiatok obrnených vozidiel Kozak 5 do Saudskej Arábie. Vozidlo vyrábajú na podvozku Ford F-550 4x4, ktorý má zosilnenú prednú nápravu, brzdy, tlmiče a ďalšie prvky. Poháňa ho dieselový motor s objemom 6,7 litra a výkonom 440 koní. Maximálna rýchlosť je 150 km/h. Kozak 5 prepraví osem osôb, po úprave až desať. Vozidlo je určené na

menej riskantné taktické úlohy a vďaka svojim menším rozmerom má dobré manévrovacie schopnosti v zastavaných oblastiach. Ocelová karoséria a nepriestrelné sklá poskytujú ochranu proti prietrazným projektilom kalibru 7,62 mm. Výrobca ponúka viacero konfigurácií vrátane verzie s mínometom na otvorenej korbe, no fotografia od firmy Practika ukazuje, že saudské vozidlá majú pozíciu pre strelca na streche a sú určené pre políciu.

..... Text: Miroslav Barič

Rafale mieri do sveta

India prevzala do konca júla 26 z 36 objednaných francúzskych stíhačiek Rafale. To umožnilo vznik druhej jednotky vyzbrojenej týmto typom. Peruť č. 101 existovala v rokoch 1949 až 2011 a postupne lietala na strojoch Spitfire, Vampire, Su-7 a MiG-21. V júni tohto roka začala výcvik s piatimi stíhačkami Rafale a 28. júla ju obnovili oficiálne. Jej sídlom je základňa Hasimara v Západnom Bengálsku. Vlni v septembri vznikla na základni Ambala v Pandžábe prvá jednotka vyzbrojená strojmi Rafale – 17. peruť. Z celkového počtu 36 strojov má v indickom letectve slúžiť 28 jednomiestnych a osem dvojmiestnych.

V júli tohto roka zároveň prevzalo prvé z 18 objednaných lietadiel Rafale aj grécke letectvo. Ďalšími zahraničnými používateľmi sú Egypt a Katar.

Cyprus chce predať vrtuľníky Srbsku

Cyprská vláda podľa miestnych médií schválila začatie rokovaní o predaji 11 bojových vrtuľníkov Mi-35P Srbsku. Cyprus plánuje nahradiť tieto stroje dvanástimi novými bojovými helikoptérmi. Tie chce kupovať postupne v dvoch etapách po šesť kusov. Celý proces obstarávania nových vrtuľníkov má trvať desať rokov.

Mi-35 je exportné označenie známych vrtuľníkov Mil Mi-24, ktoré slúžili aj v slovenských ozbrojených silách. V prípade Mi-35P ide o Mi-24P, ktorý namiesto guľometu kalibru 12,7 mm v nose nesie dvojhlavňový kanón kalibru 30 mm na pravej strane trupu. Zásobu munície tvorí 250 granátov. Okrem toho stroj unesie na vonkajších závesníkoch ďalších 1 500 kg výbroje – rakiet, bômb či puzdier s guľometmi alebo kanónmi.

Prvý nórsky Poseidon

Boeing predstavil prvé námorné hliadkové lietadlo P-8 Poseidon v nórskejších farbách. Stroj čakal v priebehu júla aj prvý let a po inštalácii všetkých systémov ho ešte tento rok preberie nórske vojenské letectvo.

Nórsko objednalo päť kusov P-8 v marci 2017. Dodáť ich majú do konca roka 2023. V nórskejších službách poniesú mená Vingtor, Viking, Ulbrand, Hugin a Munin. Hliadkové lietadlo P-8 sa vyrába od roku 2009 a dosiaľ ich vzniklo viac

ako 120. Okrem USA ich používa Austrália, India a Veľká Británia. Objednali ich okrem Nórska aj Nový Zéland a Južná Kórea. V júni tohto roku objednalo päť kusov aj Nemecko.

P-8 vychádza z civilného typu Boeing 737-800. Má dĺžku 39,5 m a rozpätie 37,6 m. Posádku tvorí deväť členov, z toho sú dvaja piloti a sedem operátorov radarov a zbraňových systémov. Stroj má 11 závesníkov – päť v trupe a šesť vonkajších.

Termálna kamufláž pre vojakov

Izraelská firma Polaris vyvinula kamuflážnu sieť, ktorá robí vojakov prakticky neviditeľnými. Z diaľky ich nemožno pozorovať ďalekohľadom ani termovíziou. Nová celta s názvom Kit 300 je vyrobená z mikrovláken, kovov a polymérov. Má hmotnosť 0,5 kg, dá sa ľahko zrolovať a prenášať. Vojak ju však môže mať aj omotanú pri pohybe okolo seba a pri zaujatí pozície sa môžu viaceré spojiť a vytvoriť útvar, ktorý z diaľky pripomína skalu. Celta je nepremokavá a môže tak vojakovi slúžiť aj ako malý stan. Je tiež dostatočne pevná na to, aby sa dala v prípade potreby použiť ako nosidlá. Z každej strany má inú potlač – z jednej strany sa hodí viac do lesa, z druhej viac do suchého púštného terénu. Zákazník si, samozrejme, môže vybrať vlastné farebné riešenie.

Maketa budúcej zbrane

Rusko na moskovskom aerosalóne MAKS 2021 predstavilo maketu novej taktickej stíhačky. Ľahký jednomotorový stroj nesie označenie Suchoj Su-75 Šachmat. V kóde NATO dostala pomenovanie Friend, čiže Priateľ.

Stroj má byť priamou konkurenciou americkej F-35 Lightning II, no má mať vyššiu rýchlosť i dlhší dolet. Zaostáva len v hmotnosti nesenej munície – 7 400 kg oproti 8 200 kg. V prípade

Su-75 však ide iba o odhadované parametre. Do vzduchu sa má dostať najskôr v roku 2023. Zato F-35 absolvoval prvý let v roku 2006 a v službe je od roku 2015. Uvidíme, či Su-75 pôjde v šľapajach svojho väčšieho dvojmotorového predchodcu Su-57. Pri ňom ruské letectvo z finančných dôvodov opakovane odkladalo zaradenie do služby a znižovalo počty objednaných kusov. Napokon ich objednalo 76. V službe sú zatiaľ len dva.

Byť prínosom

„Do armády som vstúpila preto, lebo som chcela urobiť radosť otcovi – a napokon som ju urobila aj sebe,“ usmeje sa rotná Ivana Krivošová, vojenská zdravotná sestra – špecialistka, ktorá má práve za sebou dve nasadenia: v boji proti Covid-19 a v Afganistane.

Kábul, rotná Ivana Krivošová s americkými generálmi Michelle Schmidt a Danielom T. Lasicom

Začiatok v ozbrojených silách bol pre ňu ťažký ani nie tak preto, že by nedokázala rešpektovať autoritu, ale niektoré rozkazy na základnom vojenskom výcviku sa jej videli čudné a nelogické. Kto ju pozná, vie, že je nielen priateľská, precízna a obetavá, ale má na veci vlastný názor a vie si povedať svoje. „Je to už dávno, pätnásť rokov, veci sa zmenili a v rámci mojej vojenskej služby to bolo už len lepšie a lepšie,“ dodáva poddôstojníčka, ktorá začínala u logistov v Hlohovci a pôsobí už 14 rokov v štruktúre Úradu hlavného lekára.

Guráž a empatia

Nie každý by mal guráž nastúpiť hneď po škole ako terénny zdravotný asistent v rómских osadách. Keď však mladé dievča z Roštára pri Rožňave zmaturovalo na strednej zdravotníckej škole a získalo bakalára na Fakulte zdravotníctva Prešovskej univerzity v odbore pôrodná asistencia, s gurážou vyrazilo na rok a pol medzi marginalizované obyvateľstvo v rodnom okrese. „Bola to ďalšia vysoká škola. Skúsenosť na nezapltenie. Chcela som sa však posunúť ďalej. Preto

som sa rozhodla pre uniformu,“ pokračuje. Keď sa jej spýtame na zmienku o otcovi, baníkovi, povie len, že jej rodičia stratili dvoch synov a tému zatvára. No nadšenie pre celoživotné vzdelávanie ju neopustilo. Na Lekárskej fakulte v Bratislave absolvovala v magisterskom štúdiu ošetrovateľstvo, rigorózne konanie

„Všetko sme dokázali spoločne. Ak som k tomu prispela aj ja, tak vďaka skvelým kolegom, ústretovým veliteľom a chápanému manželovi.“

rotná Ivana Krivošová

na Jesseniovej lekárskej fakulte v Martine, na pražskej European School of Management získala MBA a pokračuje v špecializačnom štúdiu ošetrovateľská

starostlivosť pre dospelých na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

„S vojakmi spolupracujem odkedy sme v našom regióne vyhlásili v piatich lokalitách karanténu. Súčinnosť je naozaj veľmi profesionálna, či už ide o plánovanie a realizáciu kontrolných odberov, monitorovanie zdravotného stavu, priebežné sledovanie vývoja, upokojovanie situácie v osadách a dodržiavanie karanténnych opatrení,“ ocenila vlni na jar spišská regionálna hygienička Renáta Hudáková počas operácie Umbrella popri martinských cimikároch aj Ivanu Krivošovú. Richard Koky, expert národného projektu Zdravé regióny, Róm a bývalý profesionálny vojak, s Ivanou jednoznačne súhlasil, keď navrhla a presadila, aby počas karantény umiestnili zdravotnícky kontajner priamo v Dreveníku: „Do uzavretej osady takto môže dochádzať pediater. Sú tu aj celkom malé deti, treba ich očkovať, treba im poskytovať zdravotnú starostlivosť!“

„Naša Ivka je skvelá, málokoho si miestni obľúbili tak, ako ju,“ ocenil vtedy kolegyňu zaradenú k ich tímu veliteľ cimikárov major Matúš Šostronek.

Takmer dva mesiace sa pohybovala nielen v karanténizovaných uliciach, ale aj v skromných obydlíach. Napokon, má na konte prinajmenšom jeden zachránený život, keď privolala rýchlu zdravotnú pomoc a dieťa sa v nemocnici mohlo podrobiť rýchlej operácii. Aj preto jej miestni nepovedali inak, ako „pani dochtorka“. Pritom ona by chcela byť ešte akčnejšia a neraz hovorila o zbytočnej byrokracii. Operáciu však nezabezpečovali len vojaci. Preto aj s kolegami z martinského CIMIC na krízových štáboch opakovane prichádzali s návrhmi riešení. A aj preto sa v novembri 2020 stala prvou laureátkou ankety Vojský čin roka v kategórii Služba vlasti. Oceňuje vojakov, ktorí vynikajú mimoriadne aktívnym plnením služobných úloh a významným spôsobom prispievajú k budovaniu dobrého mena ozbrojených síl doma alebo v zahraničí. Vtedy si ocenenie prevziať nemohla, lebo bola nasadená v operácii Resolute Support v Afganistane. „Všetko sme dokázali spoločne. Ak som k tomu prispela aj ja, tak vďaka skvelým kolegom, ústretovým veliteľom a chápanému manželovi.“

Vyplazený jazyk

Keď rotmajster Peter Krivoš zmaturoval na „drevárine“ v Liptovskom Hrádku, rozhodol sa v roku 2001 pre práporčičku školu v Liptovskom Mikuláši. Neskôr, to už slúžil v Michalovciach, si pridal popri zamestnaní aj elektrotechniku. „Rodičia kamarátov boli vojaci, mama pracovala v kasárňach na Mokradi ako civilný zamestnanec, takže moja motivácia bola zrejmá,“ usmial sa poddôstojník, ktorý začínal ako výcvikár vtedajšej povinnej vojenskej služby vo Vajnoroch. Nasledovala Základná výcviková škola v Martine, kde cvičil prvých profíkov a neskôr slúžil v 22. mechanizovanom prápore v Michalovciach. Posledných šesť rokov pôsobí na martinských cimikároch. „Keďže sme obaja vojaci, aspoň si nemusíme vysvetľovať, že niekto cestuje na cvičenie a iný má školenie,“ odpovedá na otázku, ako sa dokážu zladať. Afganis-

tan však bola predsa len silnejšia káva: „Pred tým, ako sa manželka rozhodla využiť ponuku, spýtala sa ma, či to s deťmi zvládnem. Keď som jej povedal, že samozrejme, tak sa to rozbehlo.“ Pravda, nerátal s tým, že popri starostlivosti o dve školopovinné a jedno trojročné dieťa bude pomáhať aj svokre po operácii. Ani s tým, že dostane covid a bude odkázaný na pomoc iných. Na otázku, čo si na svojej manželke váži najviac, odpovedal: „Pre mňa je stále výnimočná, inteligentná, pekná, vie sa rozhodovať. Páči sa mi, že je cieľavedomá, že na sebe stále pracuje. Pravdupovediac – viac ako ja, ale ja sa ju zase snažím tým viac podporovať.“ Ako sa zoznámili? „Bola v Martine na základnom vojenskom výcviku, síce v inej rote, ale registroval som ju. No a keď sme si po ukončení výcviku išli tradične sadnúť, bola pri druhom stole a kútikom oka som registroval, že sa pozerá mojim smerom. Vždy, keď som sa pozrel na jej stranu, odvrátila hlavu. Raz to však nestihla, a tak som jej zo žartu vyplazil jazyk. Ona mi to opätovala. A sme spolu pätnásť rokov.“

Záchranárky z Afganistanu

V Afganistane slúžila od augusta 2020 do marca 2021. Pracovala ako vrchná sestra a jediná Slovenka v nemocnici Role 1 veliteľstva operácie Resolute Sup-

port v Kábule. No nielen to. Dobrovoľne prijala ponuku, aby sa podieľala na zdravotníckom výcviku afganských vojačiek. „Učila som ich spolu s kolegom prvú pomoc v rámci taktickej záchrany života zranených v poli,“ vysvetľuje. „Vedieť zachraňovať život je dôležité. Bola to pre mňa aj satisfakcia a radosť, že som im mohla odovzdávať to, čo som vedela. Tým viac, že prejavovali záujem, chceli sa učiť, boli úžasné. Chcem veriť, že sa im darí aj teraz, hoci sa o ne bojím.“

Keď sa jej pýtame, či nejaký pocit satisfakcie zažila aj v samotnej nemocnici, najskôr sa jej nechce hovoriť. Začala sa totiž na oddelení veľkou polemikou, či skôr hádkou. Napokon si Ivana presadila svoje. Gruzínskeho vojaka s bolesťami neposlali späť k jednotke s upokojujúcimi tabletkami, ale na špecializované vyšetrenie do nemocnice Role 3 na základňu v Bagrame. Po troch týždňoch sa vrátil. Aj so symbolickou čokoládou. Bol po operácii perforovaného slepého čreva a zápale pobrušnice. V inom prípade jej prišiel poďakovať americký generál s pozvaním na večeru, keď pomohla jeho pobočníkovi, ktorý si nešťastnou náhodou amputoval malíček na ruke. „Najbezpečnejšie som sa cítila, keď sme ošetrovali afganského generála a jeho ochranka obkľúčila celú nemocnicu,“ usmiala sa.

„Účasť v operácii mi potvrdila, že má zmysel študovať a rozvíjať sa, byť prínosom pre ozbrojené sily a spoločnosť, robiť niečo, čo má zmysel a význam v prospech iných. No za najväčší úspech môjho nasadenia v Afganistane aj tak považujem to, ako môj manžel doma bravúrne zvládol starostlivosť o tri deti a mamu, dom aj záhradu, keď sa snažil, aby som deťom chýbala čo najmenej.“

„Ja som bol teraz v lete dva týždne na cvičení Slovenský štít a začiatkom jesene ma odvelili na týždeň do Bratislavy na spoločné operačné centrum v súvislosti s návštevou pápeža, takže je to na striedačku,“ s úsmevom dodal rotmajster Peter Krivoš.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a archív I. K.

Kábul, nemocnica Role 1

Bratislava, rotmajster Peter Krivoš, Spoločné operačné centrum Generálneho štábu OS SR

Druhá evakuácia z Afganistanu

Ozbrojené sily SR využili spôsobilosti špeciálnych síl a dopravného letectva na úspešnú evakuáciu ďalšej skupiny osôb s väzbami na Slovenskú republiku z kábulského letiska. V rámci operácie realizovanej v extrémne náročných podmienkach, na aktuálne zrejme najnebezpečnejšom mieste sveta, sa príslušníkom špeciálnych síl podarilo dohľadať a eskortovať 28 civilných osôb. Ako informovali predseda vlády SR Eduard Heger, minister obrany SR Jaroslav Naď a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok, Slovensko tak bolo jednou z posledných krajín, ktoré z Afganistanu evakovali osoby, a to dokonca v deň, keď kábulské letisko opustil posledný spojenecký vojak.

Foto: TASR

Pribudnú stovky vojakov

Do konca budúceho roka by do Ozbrojených síl SR malo podľa materiálu, ktorý je v medzirezortnom pripomienkovom konaní, pribudnúť 523 profesionálnych vojakov, 202 zamestnancov a 460 vojakov v zálohe. Počet by mal postupne stúpať zo 16 335 profesionálnych vojakov v roku 2023 na 20 633 vojakov v roku 2028. Záujem stúpa od začiatku roka aj vzhľadom na intenzívne nasadenie vojakov pri rôznych úlohách domáceho krízového manažmentu. Naďalej však chýbajú najmä vodiči, špecialisti na informačné a telekomunikačné technológie či lekári. Počty vojakov sa pritom ešte budú spresňovať najmä v závislosti od rozpočtu.

Foto: por. Miroslava Mindárová

■ V priestoroch Vojenského technického a skúšobného ústavu na Záhorí si príslušníci pozemných síl 14. septembra prevzali posledný kus z prvej dodávky štyroch teleskopických kontajnerových manipulátorov, ktoré svojou konštrukciou umožňujú manipuláciu s kontajnermi ISO 1A, B, C, CC aj D pomocou žeriavovej nadstavby, traverzy alebo nosných kontajnerových vidlíc do hmotnosti 30 ton. Novú techniku bude využívať jednotka železničných operácií v zodpovednosti práporu logistiky Hlohovec. Celkovo osem kusov teleskopických kontajnerových manipulátorov obstaral rezort obrany prostredníctvom Agentúry NATO pre podporu a obstarávanie NSPA od spoločnosti MAGNI TH z Talianska vrátane techniky a prídavných zariadení. Ďalšie štyri manipulátory majú byť dodané do konca roka 2021.

■ Spoločné operačné veliteľstvo OS SR od 07. do 10. septembra úspešne splnilo úlohy komplexného štábného náviku ako jednu z podmienok pre získanie počiatočnej operačnej pripravenosti. Štvordňový nácvik bol zameraný na proces vyhodnocovania možnosti vojenskej reakcie s cieľom spracovať odporúčanie operačného veliteľa k strategickému hodnoteniu možnosti vojenskej reakcie v rámci odpovede na krízovú situáciu. Prvý krát bola aktivovaná skupina pre plánovanie spoločných operácií, lebo jedným z hlavných cieľov bolo preveriť spracované plánovacie postupy v praxi.

■ Cieľom trojdňového mobilizačného cvičenia Bratislava 2021 bolo preveriť, ako sú jednotlivé zložky rezortu obrany a vnútra pripravené plniť úlohy v prípade vyhlásenia vojnového stavu a zabezpečiť mobilizáciu Ozbrojených síl SR. Do cvičenia boli zapojené aj okresné úrady Bratislava, Pezinok a Senec, ako aj VÚC Bratislava, Veliteľstvo posádky Bratislava, Národné centrum vojenskej dopravy Bratislava či Slovenská pošta.

■ Veliteľ nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády plukovník Jozef Paňko sa rozlúčil s náčelníkom štábu podplukovníkom Mariánom Škulavikom, ktorý bol 1. septembra premiestnený do podriadenosti Generálneho štábu OS SR a veliacim poddôstojníkom plrb nadrotmajstrom Karolom Poslušným, ktorý bol povýšený do hodnosti štábného nadrotmajstra a ustanovený na funkciu zástupcu veliteľa poddôstojníckej akadémie v Martine. Následne uviedol do funkcie nového náčelníka štábu plrb majora Petra Čiefa a veliaceho poddôstojníka plrb rotmajstra Igora Boška, ktorý bol povýšený do hodnosti nadrotmajster.

■ V Prešove 6. septembra odovzdali do užívania most nad riekou Torysa, je postavený pri príležitosti návštevy pápeža Františka. Dočasné premostenie typu M4959 s nosnosťou 60 ton a dĺžkou 45 metrov zo štátnych hmotných rezerv SR inštalovali príslušníci Ženijného práporu Sereď a hasiči Záchrannej brigády Hasičského záchranného zboru Humenné. Veliteľom skupiny bol veliteľ ženijnej komunikačnej čaty 4. ženijnej technickej roty Ženijného práporu Sereď poručík Šimon Brigant.

■ Slávnostným odovzdaním bojovej zástavy 1. mechanizovanej brigády odovzdal v Topoľčanoch brigádnym generál Ivan Balog funkciu veliteľa plukovníkovi Alexandrovi Kollárikovi. Brig. gen. Balog bol od 1. septembra ustanovený do funkcie zástupcu veliteľa Pozemných síl OS SR.

■ Začiatkom septembra vojenskej policajti absolvovali špecializovaný kurz zameraný na zaistovanie ochrany lietadiel vo vojenských službách a ich letov. Oboznámili sa s lietadlom C-27J Spartan a posádkami vojenských dopravných lietadiel, s ktorými ladili činnosti na palube.

Nový útvar špeciálov

V Trebišove od 1. septembra pôsobí nový vojenský útvar Síl pre špeciálne operácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky. 52. výsadkový prápor vznikol na platforme pôvodného 23. motorizovaného práporu. „Časť personálu práporu sa už podrobila výcviku špeciálnych síl a časť aj výsadkovej príprave, ktorú v letných mesiacoch zakončili zoskokmi padákom. Na slávnostnom nástupe pri príležitosti vzniku udelili úspešným absolventom kurzu Airborne červené barety, symbol slovenských výsadkárov,“ informoval hovorca špeciálov plk. Mário Pažický.

„Výsadkový prápor v štruktúre Ozbrojených síl Slovenskej republiky dlhodobo absentoval,“ povedal veliteľ Síl pre špeciálne operácie brig. gen. Branislav Benka. „Výsadkové jednotky sú elitou každých ozbrojených síl a krajiny ich nasadzujú do krízových oblastí. Dôkazom bola aj operácia pri evakuácii obyvateľov Afganistanu z letiska v Kábuli.“

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generál Daniel Zmeko pripomenul: „Máme jednotku, ktorá bude spôsobilá plniť široký rozsah úloh. Nejde iba o konvenčné nasadenie týchto jednotiek v ozbrojenom konflikte, ale aj spôsobilosť čeliť hybridným hrozbám a pomáhať pri domácom krízovom manažmente.“

Text a foto: SŠO OS SR

Základňa stacionárnych komunikačných a informačných systémov Trenčín

Základňa stacionárnych komunikačných a informačných systémov zabezpečuje podporu výstavby, prevádzku a rozvoj komunikačných systémov (rezortná komunikačná sieť, rezortná dátová sieť, stacionárna rádio reléová sieť, stacionárna rádiová sieť, sieť mobilných telefónnych prístrojov a vojenské poštové spojenie), servis komunikačných, informačných, bezpečnostných systémov a ich služieb v prospech Ozbrojených síl Slovenskej republiky na podporu Ministerstva obrany Slovenskej republiky, Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, hlavného miesta velenia ozbrojených síl a spojenie operačnej úrovne pre jednotlivé veliteľstvá v čase bezpečnosti, pohotovosti a bojovej pohotovosti prostredníctvom stacionárnych komunikačných a informačných systémov. Základňa stacionárnych komunikačných a informačných systémov je podria-

dená Generálnemu štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky a je dislokovaná v Trenčíne.

Popis znaku:

V gotickom štíte s čiernou bordúrou je na zelenom poli, ako dominantný prvok, umiestnený klasický symbol spojovacieho vojska v striebornej farbe, ktorý je symbolom uvedeného vojska Ozbrojených síl Slovenskej republiky. V spodnej časti, v päte štítu, sú umiestnené farby zástavy mesta Trenčín. Päta je delená na štyri časti, z pohľadu heraldiky horná časť napravo biela, naľavo červená, spodná napravo červená a naľavo biela. V hornej časti v hlave znaku je umiestnený v striebornej farbe v skratke názov vojenského zariadenia podľa predlohy ZaSKIS a pod ním miesto dislokácie TREŇČÍN.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Bitka pri Senici 26. septembra 1848

Víťazná bitka pri Brezovej pod Bradlom 22. septembra 1848 posilnila odhodlanie a sebavedomie slovenských dobrovoľníkov.

Bojová scéna znázorňujúca cisárskych pešiakov striehnuvúcich v zálohe počas bojov v meruňských rokoch. Súveká kolorovaná litografia.

Na druhej strane podnietila prijatie ráznych protipovstaleckých opatrení uhorskej vlády a stoličných orgánov, ako aj divízneho veliteľstva cisárskej armády v Bratislave, ktoré za prvoradú úlohu považovalo zabrániť preniknutiu slovenskej výpravy do údolia Váhu, a tým aj k rozšíreniu povstania smerom na sever i juh.

Armáda spoločne s gardami

Z tohto zámeru vychádzalo aj obsadenie Vrbového početnými jednotkami uhorskej gardy (jej oficiálny názov bol Nemzetőrség, čiže národná stráž), ku ktorým sa do 25. septembra pripojilo aj deväť stotín pechoty pravidelného vojska. Obsadením Vrbového a jeho okolia sa prakticky uzavrela cesta na Považie. Značný počet príslušníkov národnej gardy bol odvelený z Bratislavskej stolice a po spojení s gardami z Trnavy a Pezinka v počte takmer 2 000 mužov so šiestimi delami cez Nádaš (dnes Trstín) a Jablonicu dorazili k Senici. Tu gardistov podriadili veliteľovi miestnej posádky dislokovaných jednotiek 23. pešieho pluku, ktorého príslušníkov nazývali podľa jeho majiteľa Ceccopierovci. Tým sa splnila prvá fáza plánu, spočívajúca vo vytvorení klieští, do ktorých by sa dali zovrieť povstalci v Brezovej.

Cieľom druhej fázy armádneho plánu bolo stiahnuť tieto kliešte a spoločne zaútočiť z troch strán, čiže od

Senice, Vrbového a Nového Mesta nad Váhom na centrum slovenských povstaleckých síl. Tento zámer vojenskému veleniu však nevyšiel pre ďalšie pohyby slovenského dobrovoľníckeho zboru.

Protipovstalecká propaganda

Súbežne s vojenskými prípravami sa uskutočňovala aj intenzívna propaganda, ktorá mala odradiť od podpory slovenských povstalcov. Medzi iným sa manipulovalo s falošným cisárskym manifestom vytlačeným v Trnave už 20. septembra 1848, ktorý odsudzoval slovenské povstanie a vyzýval na prenasledovanie slovenských dobrovoľníkov a členov Slovenskej národnej rady.

Peštianske a stoličné prouhorské (promaďarské) orgány vydali tlačou 13

protipovstaleckých proklamácií, ktoré sa museli čítať v obciach i kostoloch. Tvrdilo sa v nich, že slovenská akcia sleduje iba záujmy evanjelikov na úkor katolíkov, ktorých prenasleduje a chce im zobrať kostoly. Evanjelikov zasa zastrášovali, že im povstalci zakážu vieru.

Zatiaľ sa v táboch povstalcov v Brezovej pod Bradlom pokračovalo v osvetovej práci a získavaní dobrovoľníkov. Narýchlo sa vykonával aj výcvik časti zboru so zámerom zefektívniť jeho organizáciu. Vo všeobecnosti však medzi vodcami výpravy vládla nerozhodnosť týkajúca sa ďalšieho postupu. Od pôvodného plánu zaútočiť na Vrbové sa upustilo a napokon sa presadil návrh postupu na Senicu.

Význam Senice

Vzhľadom na zatiaľ pomerne slabé uhorské či maďarské sily sa tu ukazovali výhodnejšie predpoklady na vojenský úspech. Obsadením Senice by dobrovoľníci získali strategicky dôležitý vojenský bod vo svojom tyle a navyše by si zabezpečili aj výhodnú spojovaciu cestu na Moravu a Viedeň. Potrestanie Senice, kde sa usídlili uhorské gardy, si želala aj veľká časť roľníkov a želiarov, ktorí sa pridali k povstaniu.

Tri dni vojenskej nečinnosti v Brezovej pod Bradlom umožnili prísun čerstvých síl uhorskej národnej gardy do Senice, takže keď predvoj slovenskej výpravy dorazil do blízkosti obce, narazil už na rozvinutú bojovú zostavu gardistických oddielov a 11. stotiny Ceccopierovcov. Ich veliteľ, ktorý už prišiel do styku so slovenskými dobrovoľníkmi a očakával pokus o obchvat, posilnil najmä krídla a tylo bojovej zostavy, kam umiestnil vojakov pravidelnej armády. Stred bojovej zostavy tvorili príslušníci uhorských gárd.

Slovenská poštová známka vydaná roku 1998 pri príležitosti 150. výročia povstania v meruňských rokoch

Slovenský dobrovoľník na stráží tábora

Osobitne vyčlenený oddiel ostreľovačov zaujal postavenie pred bojovou zostavou, ktorá sa rozvinula na okraji Senice zo strany Hlbokého. Slovenskí dobrovoľníci mali síce početnú prevahu, lebo tiahli na Senicu v počte viac než 2 000 mužov, čo však cisárski vojaci a príslušníci gardy kompenzovali lepšou výzbrojou a výhodným obranným postavením.

Tri útočné línie

Slovenské dobrovoľnícke jednotky sa 26. septembra 1848 začali rozvíňať do troch útočných línií severozápadne od Senice na pahorkatom teréne. V prvom slede postupovali pôvodné stotiny

Michal Miloslav Hodža po bitke pri Senici odišiel z dobrovoľníckej výpravy

predvoja pod velením kapitánov Josefa Václava Friča a Samuela Štefanoviča. Za nimi nasledovali hlavné sily, ktoré spolu s prvým sledom mali viesť čelný úder. Na krídlach sa pripravovali núdzovo vyzbrojení roľníci, ktorí mali vo vhodnom okamihu uskutočniť obchvat alebo útok na boky nepriateľskej zostavy a vniesť medzi nich zmätok.

Po priblížení k protivníkovi asi na 300 krokov sa Frič za neprestajnej streľby odhodlal na bodákový útok. Zastavil ho však rozkaz Bedřicha Bloudeka, ktorý podľa princípov vtedajšej vojenskej taktiky vzdialenosť na bodákový útok považoval za veľkú, a tým útok za priveľmi riskantný. V dôsledku toho útočný elán dobrovoľníkov ochabol. To využila uhorská garda na to, aby sa pokúsila odrezať Fričovu stotinu od hlavných síl. Pokus gardistov bol však sústredenou paľbou odrazený, takže sa museli vrátiť do východiskových pozícií.

Po dlhšom vzájomnom ostreľovaní bez zjavného efektu sa kapitán Frič opäť pokúsil podniknúť útok na bodáky. Nedostalo sa mu však podpory druhej vlny, a tak sa boj obmedzil len na vzájomnú prestrelku, ktorá mala demoralizačný účinok najmä na zle vyzbrojené sedliacke stotiny na krídlach slovenskej zostavy. Tie nevydržali paľbu pravidelného vojska, zakolísali a dali sa na útek, postupne strhávajúc so sebou aj stotiny stredného voja.

Ustupujúce stotiny v zmatku, ktorý nastal, vypálili salvu z pušiek tak nešťastne, že zranili a zabili viacerých príslušníkov slovenského dobrovoľníckeho zboru, postupujúcich v reťazi pred nimi. Tento nešťastný akt dovŕšil chaos a viedol k bezhlavému úteku časti bojujúcich. Stotiny Friča a Štefanoviča zostali osihotené, a tak sa na rozkaz náčelníka štábu zboru Františka Zacha dali na ústup, kryjúc čiastočne streľbou ústup krídel a zadných radov.

Príčiny porážky

Porážka dobrovoľníkov pri Senici mala viacero príčin. Predovšetkým to bola nedostatočná výzbroj, slabý výcvik, nedostatok bojových skúseností a skutočnosť, že v radoch nepriateľa bojovalo pravidelné, vycvičené vojsko. Ďalším závažným momentom senického neúspechu bolo aj to, že slovenskí povstanci upustili od dovtedy realizovanej spontánnej taktiky ľudu a prvý raz sa pokúšali vybojovať bitku podľa vtedajších taktických vojenských zásad. Bez dôkladnejšieho výcviku, navyše v takom krátkom čase, si však povstanci, až na niektoré menšie oddiely, nedokázali tieto princípy osvojiť.

V bitke pri Senici padlo vyše tucta slovenských dobrovoľníkov, viacerí boli zranení alebo sa dostali do zajatia.

Porážka mala nepriaznivé morálno-politické dôsledky. Prehĺbila názorové trenice a nezhody medzi vodcami slovenskej výpravy, takže niektorí z nich, medzi nimi aj Michal M. Hodža a Bohuš Nosák, povstalecký tábor opustili. Radikálni demokrati – Bernard Janeček, J. V. Frič a S. Štefanovič – navrhovali dohodnúť sa s maďarskými revolučnými predstaviteľmi, no nedokázali v Slovenskej národnej rade získať podporu. Neúspech viedol k poklesu počtu príslušníkov zboru, k rôznym porážke-nejším náladám, k váhaniu i odklonu niektorých obcí, ktoré dovtedy sympatizovali so slovenským hnutím.

Bitka pri Senici potvrdila, že účasť cisárskych síl na potlačení povstaleckých akcií bola zámerná a že Viedeň, obávajúca sa rastu politického radikalizmu v maďarskom tábore, ale aj rastu radikalizácie ľudového hnutia na západnom Slovensku, sa tu usilovala aj nasadením vojenskej sily obnoviť poriadok a nastoliť predevolučné pomery.

25. septembra 1848 vydal cisár a kráľ Ferdinand V. manifest, v ktorom sa postavil proti slovenskému povstaniu

Len deň pred touto bitkou, čiže 25. septembra 1848, podpísal panovník Ferdinand V. manifest, v ktorom odsúdil povstanie a vyzval verejnosť v Uhorsku na zachovanie pokoja a zároveň zdôraznil, že vydal „náležité rozkazy, aby aj v Hornom Uhorsku zákonný poriadok sa navrátil“. Tým de facto postavil slovenské ozbrojené hnutie mimo zákona a v očiach obyvateľstva spochybnil jeden z najviac zdôrazňovaných postulátov Slovenskej národnej rady, že povstanci konajú v súlade so záujmami panovníka.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Filmová scenáristka, režisérka a producentka Vera Lacková:

Ako som sa stala filmovou partizánkou

V lanskej Obrane číslo 8 sme vám predstavili pripravovaný celovečerný debut Ako som sa stala partizánkou rómskej scenáristky, režisérky a producentky Very Lackovej o neznámych rómskych účastníkoch Slovenského národného povstania. Svetovú premiéru mal v apríli tohto roku na medzinárodnom filmovom festivale goEast v nemeckom Wiesbadene, odkiaľ si odniesol jedno z hlavných ocenení. Teraz mieri do slovenských kín.

„Po skončení druhej svetovej vojny ľudia ani ich noví vládcovia nechceli počúvať o utrpení, ktoré nacisti priniesol Rómom. Keď Rómovia rozprávali o rómskom holokauste, neverili im, označovali ich za klamárov,“ hovorí tridsaťjedenročná filmárka. „S rómskymi partizánmi a vojakmi to bolo to podobné. Komunisti chceli rómsku menšinu asimilovať, nestáli o rómskych hrdinov. A tak sami Rómovia prestali o týchto traumách rozprávať a usilovali sa na ne zabudnúť. Lenže to, ako dnes vidíme, je chyba.“

Rozprávka proti zlu

Vera Lacková je novinárka, fotografka, podnikateľka, producentka a filmová dokumentaristka. Cesta dievčaťa z Handlovej do veľkého filmového sveta na festivale vo Wiesbadene však nebola jednoduchá. „Kamery som mala rada odmalička. Študovala som mediálnu komunikáciu a žurnalistiku, sprvu v Bratislave, neskôr v Brne. Už počas štúdia som sa začala zameriavať na audiovizuálnu tvorbu. Zapojila som sa do európskeho audiovizuálneho dokumentaristického projektu, zameraného na Rómov. Učili sme sa remeslo, rôzne dokumentárne postupy a napokon sme sami nakrúcali krátke dokumenty. Ten, ktorý som robila ja, bol o rómskom aktivistovi Jožkovi Mikerovi. Počas nakrúcania som s ním toho zažila veľmi veľa: demonštrácie proti Rómom, provokácie, násilné

útoky... nielen zo strany neonacistov, ale aj zdanlivo úplne obyčajných ľudí. Vtedy som pochopila, že to, čo robím, má zmysel, je potrebné a chcem v tom pokračovať.“

O svojich zdrojoch motivácie hovorí: „Keď som bola malá, stará mama, ktorá ma vychovávala, mi rozprávala príbehy o mojom pradedkovi Jánovi Lackovi z Turčeka, ktorý sa zapojil do Slovenského národného povstania. Hovorila mi to ako rozprávku o boji dobra proti zlu – a ja som si to predstavovala ako film. Filmárčina je pre mňa práca, zamestnanie, ale aj povolanie: chcem ukázať rómsku komunitu a kultúru aj z iného uhla pohľadu, ako prinášajú spravodajské médiá, ale často aj kinematografia.“

Keď film ožije

Hoci pochádza zo Slovenska, jej spoločnosť Media Voice sídli v Brne a s partnerom i dcérkou žije v Rakúsku. Tvorí teda rozkročená cez tri krajiny. Lenže pre ňu to nie je komplikované, skôr úplne prirodzené. „Media Voice má dnes sídlo na Slovensku a pobočku v Čechách, ale je pravda, že najskôr som začala v Česku, pretože som tam študovala a mala som tam kontakty, spolupracovníkov, zázemie. Pre väčšinu práce toho nepotrebujem veľa, len počítač a internet. Až keď nakrúcame, pohybujem sa s kamerou a štábom tam, kde treba. Žijem v rôznorodom stredoeurópskom priestore, ktorý sa

neprestajne mení, môžem ho spoznávať, porovnávať, nachádzať stále niečo nové.“

Celovečerný dokumentárny film *Ako som sa stala partizánkou* nie je klasický dokument o rómskych odbojároch – s historickými materiálmi a hovoriacimi hlavami. Ponúka komplexný obraz života, príbeh mladej súčasníčky, ktorá dozrieva, nachádza svoje miesto, stáva sa matkou a rozpráva dcére rozprávku o praprastarom otcovi. „Nakrúcanie trvalo štyri roky, hoci myšlienku na film som v sebe nosila oveľa dlhšie. Projekt sme veľmi dlho vyvíjali, veľakrát som s dramaturgom prepisovala scenár. Súčasne prebiehal pomerne náročný historicko-etnologický výskum, z ktorého vychádzam. Stretala som nových ľudí, potomkov rómskych partizánov, historikov. Dozvedala sa nové veci, nachádzala nové súvislosti – a tak som sa spolu s filmom vyvíjala i ja sama. A teda aj moje videnie sveta, všetko to, čo chcem ukázať, povedať. Môj projekt sa nekončí ani teraz, keď je film hotový. Film predsa začne žiť, až keď sa dostane k divákovi – a vďaka nim.“

Prečo to robím

Zdalo by sa, že hlboko intímne, krehké a citlivé témy nemožno adekvátne preniesť do podoby dokumentu. A predsa, ako dokazuje aj Verina snímka, to je možné, ba funguje to. Ako môže byť dokumentarista stredobodom svojho vlastného dieľa? „Spočiatku som nechcela, aby to bol film o mne a o mojom hľadaní. Nepovedala som si, že idem nakrútiť film sama o sebe. Ale postupne sa to tak vyvinulo a zistila som, že je to

veľmi zaujímavá, vďačná metóda. Keď sme s dramaturgom triedili nakrútený materiál, povedali sme si, že to môže byť nádejná cesta. Napokon, veľmi veľa autorov sa stáva objektom svojich filmov, lebo im to pomáha vyrovnáť sa s emóciami, rodinnými históriami, traumami. Ľudia toho všeobecne o Rómoch vedia veľmi málo alebo celkom nič. Média sa im venujú často najmä v negatívnych súvislostiach. Mediálny obraz Rómov je nepravdivý, skreslený – a aj my sami, Rómovia, musíme prispieť k jeho zmene. Lenže tej práce je pred nami, väčšinovým obyvateľstvom aj minoritou, ešte veľmi veľa a je hrozne ťažká. Dúfam, že svojou trochou prispeje aj môj film, veď to je hlavný dôvod, prečo robím to, čo robím.“

Na záver nášho stretnutia nemohla nepadnúť otázka, aké ďalšie plány má úspešná filmová partizánka. „Popri tom, že sa radujem z dcérky a som teda predovšetkým mama, pripravujem televízny dokumentárny film o rómskej spisovateľke Elene Lackovej, s ktorou nie som žiadna rodina. Nedávno sme si pripomenuli sto rokov od jej narodenia, je to veľmi významná osobnosť rómskej i slovenskej kultúry. Bola prvou vysokoškolsky vzdelanou Rómkou u nás, prvou v rómčine publikujúcou spisovateľkou na Slovensku a mám k nej silný osobný vzťah. Rada by som sa preto bližšie prizrela jej odkazu pre našu súčasnosť. A rozmýšľam aj o ďalšom celovečernom dokumentárnom filme – o fenoméne rómskych čarodejníč.“

Text: Miloš Ščepka

Foto: Media Voice

„Keď som bola malá, stará mama mi rozprávala príbehy o mojom pradedkovi, ktorý sa zapojil do SNP, ako rozprávku o boji dobra proti zlu – a ja som si to predstavovala ako film.“

Päťsto kilometrov v sedle

„Nieko má rád rýchle autá, iný dáva prednosť pokoju v záhrade – a ja odmala milujem kone, lebo majú v sebe dynamiku, dôstojnosť a aj pokoj,“ usmial sa vytrvalostný jazdec Július Kováč, plukovník vo výslužbe.

Čabraka so znakom výpravy a iniciálami cisára Františka I.

Armádna jazdecká výprava 2021, Mojtiín – Arad, Pocta Gabrišovi 190 – pod týmto názvom sa 31. júla začal v Mojtiíne takmer 500-kilometrový trojtýždňový presun na koňoch pri príležitosti 190. výročia úmrtia Ladislava Škultétyho Gabriša (1738 – 1831). Najstarší spomedzi jedenástich jazdcov bol práve Július Kováč. „Nie je to nič výnimočné, veď poddôstojník Gabriš mal presne o desať viac ako ja, keď so svojim cisárskym plukom vyrážal ako 77-ročný zástavník na vojenskú výpravu do Ruska,“ poznamenal J. Kováč.

Cisársky večný vojak

Mojtiínsky rodák Ladislav Škultéty Gabriš, ktorý bol najdlhšie slúžiacim vojakom na svete, slúžil v habsburskej armáde spolu štyrom cisármi 81 rokov. Zverbovať ako dobrovoľník sa nechal so svojim otcom vo veku 12 rokov a zúčastnil sa na 22 vojenských výpravách. Bojoval proti Turkom, vyznamenal sa napríklad pri dobytí Berlína v sedemročnej vojne či pri obliehaní Belehradu. Vo veku 93 rokov zomrel v dnešnom rumunskom Arade. Cisársky večný vojak, ako ho označujú, bol držiteľom viacerých významných vojenských vyznamenaní, napríklad Striebornej medaily za hrdinstvo a Delového križa. „Celý svoj majetok vráťane odmeny od cisárovnej Márie Terézie venoval rodnej obci, ktorá z jeho peňazí postavila v Mojtiíne kostol, farský úrad a školu,“ uviedol starosta obce František Staňo, ktorý výšku daru v prepočte na dnešnú menu odhadol na 600-tisíc eur.

„Ostatky Ladislava Škultétyho Gabriša boli 27. júna 2013 po exhumácii v Rumunsku uložené s vojenskými poctami

v jeho rodnej obci. Okrem toho, že má pomníky v Arade, v Mojtiíne či v Komárne, je po ňom pomenovaný aj náš jazdecký Klub vojenskej histórie Gabriš,“ hrdlo konštatoval plk. Kováč. Dodal: „Tých takmer päťsto kilometrov medzi Mojtiínom a Aradom pri 190. výročí bola pre nás výzva. A nie malá. Veď ani ja som ešte tri týždne vkuse v sedle nesedel. No keď nad našou výpravou prevzal záštitu minister obrany Jaroslav Naď, bola to, takpovediac, aj otázka cti. Veď sme reprezentovali aj našu vojenskú históriu,“ uviedol plk. Kováč, ktorý celú trasu Mojtiín – Arad absolvoval ako jeden zo šiestich. Niektorí zo Slovákov a Čechov vrátane dvoch žien, klusali len naprieč Slovenskom.

Čabraka a bandalír

„Čabraka je plstená podložka pod sedlo. Na tej našej je okrem znaku výpravy vyšíť aj písmeno F a číslo 1. To však neznamena Formula 1, ale František I., teda jeden z rakúsko-uhorských cisárov, v ktorého pluku slúžil aj Gabriš,“ usmial plk. Kováč pred úvodom šiestej etapy z Levíc do maďarského mestečka Nagyorosz. Prvý raz privoňal ku koňom doma u svojho deda v Kráľovej nad Váhom. Prečo dal napokon prednosť armáde? „Ja som si kone vždy spájal s vojakmi. S ich výpravami a presunmi i napriek tomu, že vtedy sme už kone v armáde nemali. Vojenská uniforma sa mi však páčila viac ako džokejský ústroj, preto dostalo prednosť Vojenské gymnázium v Banskej Bystrici.“

Dôstojník, ktorý absolvoval Vysokú vojenskú školu pozemného vojska vo Vyškove a slúžil v Plzni, v Žatci či v Bratislave, sa v Leviciach pred 60-kilometrovou etapou milo prihovárал svojmu 16-ročnému Selimovi. Prezeral mu kopytá a celé nohy, trpezlivo rozčesával hrivu. Keď dal arabskému plnokrvníkovi dole ohlávku a nasadil sedlo, pripelnil k nemu bandalír, čiže vak s osobnými vecami aj s nástrojmi potrebnými na rýchle ošetrovanie konských kopyt. A potom už v uniforme 8. cisársko-kráľovského husárskeho pluku zaujal posed a pomkol Selima opratami.

„Toho môjho trocha bolí noha, má tam malý zápal. Nič vážne, to prejde,“ s miernou starosťou v očiach čupel

pod svojím koňom Eliotom hlavný organizátor výpravy Tibor Čóka. Keď ho napokon obriadil a pripravil, k prvému strmeňu pripelnil puzdro, do ktorého zasunul tyč, na ktorej viala zástava Armádnej jazdeckej výpravy Pocta Gabrišovi. „Každý deň sa meníme v pozíciu vedúceho jazdca. Dnes to padlo na mňa,“ vysvetlil a zároveň určil miesto raňajšieho nástupu. Do šíku na poli sa zoradovav aj maďarský jazdec a milovník histórie Gábor Kovács. Ten spolu s Tiborom Csókom absolvovali napríklad 600-kilometrovú jazdeckú výpravu z Viedne do Poľska na počesť 333. výročia vyhnanie Turkov poľským kráľom Jánom Sobieskim. „Podujatie na počesť Gabriša bolo vlastne inšpirované touto jazdou,“ vysvetlil plk. J. Kováč. Dodal: „V Mojtiíne sa s nami lúčil okrem starostu aj generálny tajomník služobného úradu ministerstva obrany Peter Kozák a v Arade nás vítal tamoj-

Pri pôvodnom hrobe a pamätníku Gabriša v Arade, J. Kováč tretí zľava

ší primátor mesta spolu so zástupcom slovenskej a českej menšiny v dolnej komore rumunského parlamentu Miroslavom Merkom a ďalší členovia Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku. Keď pred Gabrišovým pomníkom v tomto rumunskom meste hrala dychovka hymny oboch krajín, bola to pre nás najväčšia odmena.“

Napoleon aj légie

Už v deväťdesiatych rokoch absolvoval vojenské jazdecké výpravy do Mnicha či do mesta Kiskunhalasz na juhu Maďarska. Odvtedy sa plk. Kováč aj so svojim koňom veľakrát zúčastňoval na rekonštrukciách napoleonských bitiek – od obliehania Bratislavy, cez bitky pri Lamači, Znojme, Mikulove, Slavkove, Hollabrunne pri Viedni, Cherascu či Ma-

rengu v Taliansku alebo Waterloo v Holandsku. No nielen to. Keďže je aj členom klubu vojenskej histórie, ktorý má názov 2. jazdecký pluk sibírsky a ktorý vedie jeho kamarát podplukovník v. v. Dušan Majerčík, často sedlá svojho koňa aj v uniforme príslušníka čs. légii v Rusku. „Každoročne chodievame vzdať poctu vojakom padlým v prvej svetovej vojne na Deň vojnových veteránov na cintoríne v Bratislave – Kopčanoch. Absolvovali sme diaľkový prechod na počesť generála Milana Rastislava Štefánika Od mohyly k mohyle z Brezovej pod Bradlom do Ivanky pri Dunaji. No a jazda na trase Opava – Mojtín bola pripomienkou na rovnakú trasu, akú prešiel v sedle Ladislav Škultéty Gabriš, keď sa po 40 rokoch služby po prvýkrát prišiel pozrieť do svojej rodnej obce...“

Či už v cisárskej, alebo v legionárskej uniforme býva aj so svojim koňom súčasťou rôznych historických podujatí. Nehľadiac na to, že samotná uniforma bez čákova, sedla či šable stojí okolo 1 300 eur a mesačné ustajnenie jeho Selima takmer tri stovky. Pravdaže – všetko ľahá z rodinného rozpočtu. Niekdajší tankista, ktorý si už v zrelom veku rozšíril vzdelanie a do zálohy odchádzal ako primár psychologického oddelenia bývalej bratislavskej Nemocnice ministerstva obrany, však opakuje: „Ak niekto investuje do drahej chaty či exotických dovolení, mňa teší že so Selimom môžeme prezentovať našu vojenskú históriu.“ A keď sme sa tohto národného rozhodcu vytrvalostného jazdenia, inštruktora a aj trénera spýtali, v čom to je, že sa v 67. rokoch udrží v sedle pol tisícky kilometrov, s úsmevom odpovedal: „Životospráva, jazdenie, lukostreľba, les, chápavá manželka a životný optimizmus.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a KVH Gabriš

J. Kováč v rovnošate čs. legionára v Rusku

Pocta Gabrišovi, J. Kováč celkom vpravo

IDEB na treťí pokus

„Medzinárodný veľtrh obrannej techniky už od roka 2008 zohráva kľúčovú úlohu pri podpore a rozvoji slovenského bezpečnostného a obranného priemyslu. Zároveň umožňuje prezentovať napredovanie v modernizácii vojenskej techniky našich ozbrojených síl, preto je rezort obrany jeho hrdým partnerom,“ povedal 25. augusta pri otvorení 8. ročníka minister obrany Jaroslav Naď.

V bratislavskej Inchebe sa predstavilo 72 vystavovateľov zo 17 krajín. Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili aj predseda vlády SR Eduard Heger, minister obrany ČR Lubomír Metnar, štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko či výkonný riaditeľ Európskej obrannej agentúry (EDA) Jiří Šedivý. Pre pandémiu Covid-19 sa podarilo IDEB otvoriť až na tretíkrát. Aj preto bolo veľmi zložité udržať jeho úroveň, vzhľadom na výstavnú plochu 15 000 m² však nezaostal za tým minulým z roku 2018.

Diskusia a zámery

„Devízou veľtrhu je aj to, že otvára priestor na odbornú diskusiu s predstaviteľmi ozbrojených síl partnerských štátov či s predstaviteľmi možných dodávateľských spoločností obranného priemyslu,“ uviedol národný riaditeľ pre výzbrojovanie a generálny riaditeľ Sekcie modernizácie MO SR Jozef Zekucia. Potvrdil to aj veliteľ Síl pre špeciálne operácie brigádny generál Branislav Benka, ktorý na IDEB-e rokoval s veliteľom Veliteľstva kybernetických síl a informačných operácií Armády Českej republiky brigádnym generálom Miroslavom

Feixom. „Teším sa, že sme sa dohodli na spolupráci v rámci kybernetických operácií,“ potvrdil brig. gen. Benka, ktorého zaujali viaceré nové typy munície. Veliteľ vzdušných síl brigádny generál Róbert Tóth sa podrobnejšie oboznámil s vystaveným leteckým simulátorom, aký budú mať aj naši letci po zavedení lietadiel F-16. „Ešte potrebujeme dobudovať infraštruktúru, ale určite bude nevyhnutnou súčasťou výcviku pilotov,“ konštatoval brig. gen. Tóth, ktorý sa, pochopiteľne, zaujímal aj o expozíciu jedného z možných dodávateľov protivzdušnej obrany krátkého a stredného dosahu, pretože aj v tejto oblasti vzdušné sily „tlačí topánka“. Rovnako tak sa žiada vybrať cvičné lietadlá. „Chceme obstaráť terénne sanitné vozidlá pre ťažkú brigádu, aj poľnú nemocnicu, takže som využil čas na potenciálny produkt,“ uviedol hlavný lekár OS SR brigádny generál Roman Jantoš. A čo veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach? „Jednou z mojich priorit je miesto velenia, ktoré tu nie je, ale sú tu kolesové a pásové bojové vozidlá, plus ako bonus by som bral tank,“ usmial sa.

„Máme pred sebou dva veľké projekty, ktoré čoskoro predložím na rokovanie vlády,“ avizoval v tejto súvislosti minister obrany Jaroslav Naď. Pôjde

o vyhlásenie súťaže na nákup pásovej techniky, ktorá nahradí bojové vozidlá pechoty. Zámer je prepojený s budovaním ťažkej brigády, ktorá je našim záväzkom voči NATO a rovnako tak je dôležitá aj pre obranyschopnosť Slovenska. „Druhý projekt je bojové obrnené vozidlo 8x8,“ potvrdil minister a porovnal, že ak by mali pripravované modernizačné projekty dosiahnuť až dve miliardy eur, urobí všetko pre to, aby aspoň polovica z tejto sumy zostala v rámci procesu výroby a dodania na Slovensku.

Zaceliť medzeru deficitu

Desiatnik Štefan Pavur na IDEB-e hrdzo prezentoval „svoju“ celkom novú húfnicu Zuzana II a ako vodič si okrem iného pochvaľoval komfortnejšiu kabínu a pohodlné riadenie. Vedúci starší zdravotník rotmajster Jozef Filický zo štruktúr Úradu hlavného lekára nám ukázal moderné nosidlá, ktoré dostali tento rok. Dajú sa použiť v horizontálnej i vertikálnej polohe, a to i v podvese vrtuľníka. Kapitán Stanislav Ričšian z Centra zásob Poprad na otázku, čo nové vystavujú oni, odpovedal, že pre nich je teraz dôležité, keď sa po rekonštrukcii skladov vyčlenených na náhradné dielce k vrtuľníkom UH-60 rekonštruujú budovy

skladov spojené s dodávkami lietadiel F-16. Vojskí policajti sa mohli pochváliť novými vozidlami určenými na zabezpečenie ochrany a sprevádzania, ako aj na hliadkovú službu. Svoj potenciál prezentovali aj akciové spoločnosti z portfólia ministerstva obrany: „V súčasnosti našu hlavnú činnosť tvoria opravy a údržba leteckej techniky pre naše ozbrojené sily a pre viaceré členské štáty NATO, no keďže nechceme byť primárne závislí od objednávok z rezortu obrany, v rámci našich zámerov nám pomôžu aj výstavy, akou je IDEB,“ uviedol generálny riaditeľ akciovky Ľubomír Galko.

„Niečo sa nám už podarilo, ale musíme urobiť zodpovedné kroky a investovať do obrany tak, aby sme veľkú medzeru v modernizácii, ktorá sa v ozbrojených silách zväčšovala desaťročia, čo najviac znížili,“ avizoval minister obrany Jaro-

slav Nad'. „A ak sme v niečom v ostatných rokoch naozaj zaspali, tak je to zapojenie slovenského obranného a bezpečnostného priemyslu do projektov v rámci Európskej únie. Na základe našej iniciatívy spred pol roka už síce viacero subjektov požiadalo o špecializované granty, napríklad v oblasti výskumu a vývoja, no je výborné, že do Bratislavy prišiel aj výkonný riaditeľ Európskej obrannej agentúry pán Šedivý. Som presvedčený, že výstava IDEB, ako aj odborné rokovania s Európskou obrannou agentúrou nás posunú ďalej,“ dodal.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a Ivan Kelement

Grand Prix IDEB

Virtuálny stožiar
druhej generácie Vima
(Virtual Mast)

Ide o dron pripútaný na elektrickom kábli s dostupnosťou až 100 metrov. Využívať sa môže napríklad pri pokrytí rádiového signálu v miestach, kde by bolo nevyhnutné za oveľa dlhší čas postaviť stožiar. V spodnej časti má kameru, ktorá môže sledovať periméter. Výrobca je Aliter Technologies, a. s., Bratislava.

Prix IDEB

Stan Fold 40-60 EXO

Jedinečnosť stanu spočíva v tom, že pozostáva z jedného kusa a veša sa na ľahko skladnú konštrukciu bez skrutiek, závlačiek či iných drobných súčastí. Najmenší zo série má 4x6 metrov, spolu aj s konštrukciou váži necelých 200 kg, pričom sa môže dodávať so zariadením pre rôzne typy využitia. Výrobcom je Nixus Zepelin Trenčín.

Prix IDEB

Obuv Taras Army

Topánky do náročných sťažených klimatických podmienok majú ochranu proti vode, šmyku aj prepichnutiu zospodu. Podošva má špeciálny tvar aj na zlaňovanie a topánky majú elastickú konštrukciu, takže sa lepšie prispôbujú nohe. Vyrába ich Obuv Špeciál Bardejov.

Po informačnej diaľnici jazdite bezpečne!

Vo svete každých 28 sekúnd zomrie človek na následok dopravnej nehody. Štyridsať percent tragédií zapríčiní alkohol, tridsať percent rýchla jazda. No my, ľudia, sme nepoučiteľní. A neprestávame s tým. A bezpečnosť vo svete informačných technológií je ťažšia ako šoférovanie.

Oto viac nás zarážajú veci, ktoré ľudia môžu (musia?) urobiť pre svoju online bezpečnosť, no nerobia. Úsilie desiatok ľudí naisto neguje jediná osoba, ktorá bez rozmýšľania (alebo s pocitom falošnej bezpečnosti) ignoruje pravidlá, zásady kyberbezpečnosti, ale aj sedliacky rozum. Pamätám si firmu, ktorá v Košiciach programovala produkty pre materskú spoločnosť zahraničného majiteľa. Často ma v diskusiách obviňovali z paranoje, tvrdili, že im sa nemôže nič stať, že sú malí a nepodstatní. Potom niekto hekol ich materskú firmu. A košická pobočka skončila.

Som paranoidný, lebo to mám v popise práce, no zároveň viem, že každý je strojom svojho šťastia. Preto v záujme vlastnej kyberbezpečnosti vyzývam na dodržiavanie pravidiel. Doma, v práci, v Tesco. Nie je to ťažké. Veľmi ťažké je riešiť následky.

A preto si aspoň okrajovo zopakujme základy:

- Ak čítam email, neverím odosielateľovi, kým si ho neoverím
- Ak mi niekto telefonuje, neverím jeho identite, kým si ju neoverím
- Ak vidím webovú stránku, neverím, že je to naozaj tá stránka, ktorú chcem vidieť, kým si ju neoverím
- Neklikám na veci, ktoré nepoznám
- Čítam upozornenia svojho zariadenia s porozumením
- Keď niečomu nerozumiem
 - nerobím to

- neklikám na Áno

- neinštalujem

- Mobilné zariadenie je rovnako zraniteľné ako PC

- áno, aj to s jablkom v znaku

- Mobilné zariadenie často obsahuje citlivejšie údaje ako PC
- Internet je najväčším zdrojom škodlivého softvéru:

- sociálne siete šíria škodlivý softvér

- reklamy šíria škodlivý softvér

- nelegálny softvér šíri škodlivý softvér.

- messengery, zoomy, whatsappy šíria škodlivý softvér

Ak sa vám niekto dostane do vášho zariadenia, nezistíte to. Nebude tam veľký žltý výkričník ako vo filme. V lepšom prípade bude vaše zariadenie „len“ poskytovať svoj výkon niekomu inému: mobilný telefón sa bude rýchlo vybíjať, notebook bude mať stále zapnuté chladenie. No môže sa stať, že vaše zariadenie bude útočiť na iné zariadenia. V Číne, Rusku, Palestíne, Iráne, Amerike, Nemecku, Česku, na Slovensku. Bude miestom, kde si neprajníci uložia svoje vírusy, aby ich mohli šíriť ďalej. Alebo dokumenty o tom, že Zem je plochá. Alebo detské porno.

Tak, ako vo svete každých 28 sekúnd zomrie na cestách jeden človek, každých 28 sekúnd sa niekto pokúsi oklamať vás na internete. Je vaša vec, ako sa to skončí.

Text: mjr. Peter Garaj

Národný bezpečnostný úrad, SK-CERT

ZaSKIS upozorňuje

Základňa stacionárnych komunikačných a informačných systémov v Trenčíne upozorňuje používateľov služieb komunikačných a informačných systémov v Ozbrojených silách SR na prebiehajúcu podvodnú kampaň vo forme phishingových e-mailov, pri ktorých sa podvodníci pokúšajú získať osobné údaje používateľov, prihlasovacie údaje, alebo nainštalovať škodlivý softvér, prostredníctvom ktorého získajú vzdialený prístup k zariadeniu. Využívajú na to reálne kultúrne podujatie, o ktorom ste už možno počuli z iných médií. Žiadame vás neodpovedať na podozrivé e-maily a neklikáť na URL linky ani obrázky v podozrivých e-mailoch. Podozrivé e-maily treba vždy nahlásiť na kontaktné centrum (telefónne číslo 401 111, e-mail info_kc@mil.sk).

Podvodné e-maily budú z poštových schránok používateľov služieb KIS v OS SR vymazané automatizovaným spôsobom. V prípade zachytenia podozrivej aktivity na vašej pracovnej stanici bude na vašu e-mailovú adresu zaslané varovné upozornenie a bude vynútená zmena hesla pre váš doménový používateľský účet v doméne MIL.

MILITARY ENGLISH

NON-COMBATANT EVAC

Pripravila: Nadežda Kochmanová

Analysts and commentators may speculate at length on the reasons for the sudden collapse of Afghanistan to Taliban forces, but truth be told, the evacuation of **non-combatants** was by far the largest military evacuation operation since Vietnam. The successful rescue efforts that took place at the Hamid Karzai International Airport in Kabul involved a large number of logistical, command and **deployment** decisions that had to be made **on the spot** in unfavorable conditions. The **stunning** images showing hundreds of **would-be** Afghan refugees desperately fighting to gain access to an U.S. Air Force plane as it was **taxiing** on the runway, and the subsequent chaos, have prompted a public outcry about the failure of Western nations to evacuate those in need.

However, little has been said about the essential nature of the Kabul evacuation: in general, military doctrines recognize two types of evacuation: MEDEVAC (medical evacuation) and CASEVAC (**casualty** evacuation). Both refer to combatants or military personnel killed or wounded in action, where CASEVAC involves the transportation of injured individuals - be it civilians or soldiers - in serious condition usually by rotor-powered aircraft such as helicopters, from the point of injury to a medical or trauma facility where they can receive urgent medical attention. MEDEVAC is the organized procedure of transporting patients to a medical facility either from the site of the accident or from another medical facility, for further medical attention. Transport may be by air or by road, using aircraft and vehicles that are dedicated and standardized to provide **en-route** care.

Systematically organized non-combatant military evacuation on a larger scale is a different undertaking and it usually happens during major conflicts such as at the **outset** of World War II in September 1939, when London and major British cities were evacuated in preparation of the Blitz, with 1.5 million displaced in the first three days of the official evacuation. Another case in point was the Chernobyl disaster in April 1986, which involved an evacuation of an estimated 335,000 people following a nuclear **meltdown** at the local nuclear power plant.

A NEO (non-combatant evacuation operation) typically comes as a last-resort mission. When Morocco politically imploded back in 2001, thousands of civilians located there were ordered by the U.S. to depart: some would make it out on commercial flights, some **hunkered down**, and the rest attempted to find refuge at the U.S. Embassy or other diplomatic missions. The military would then coordinate the evacuation of those remaining personnel via military

assets. There was no attempt at establishing a major airlift of foreigners and/or local citizens.

However, the situation in Afghanistan was (and still is) by far more complex, evolving rapidly thus requiring prompter and more robust evacuation plans. Typically, an evac operation may entail ground evacuation to a safe haven several kilometers away, or it may be a complex **endeavor** using multiple modes of transportation to other countries. In some cases, all evacuees will be transported at once, while in others small groups will have to be shuttled because of a shortage of available transportation. None of that happened in Afghanistan: there were no diplomatic negotiations to provide the time and conditions required to evacuate large numbers. Everything was happening on the go.

Therefore, although most are **refraining** from calling the Afghanistan evac a success, it would be fair to say that the military had done everything it could to help. And it deserves a praise for that alone.

QUESTIONS:

1. Aké druhy vojenskej evakuácie poznáme?
2. Čo je to MEDEVAC?
3. Prečo bola evakuácia civilného obyvateľstva z Afganistanu taká komplexná?

GLOSSARY

- **non-combatants** /nən kəm'bætənts/ – civili;
- **deployment** /di'plɔimənt/ – nasadenie (jednotiek);
- **on the spot** /ən ðə spət/ – na mieste;
- **stunning** /'stʌniŋ/ – ohromujúci, šokujúci;
- **would-be** /wʊd bi/ – nádejní;
- **taxiing** /'tæksiŋ/ – roľujúci;
- **outrery** /'aʊt kraɪ/ – protest;
- **casualty** /'kæʒəwəlti/ – obeť;
- **en-route** /ɛn rut/ – po ceste;
- **outset** /'aʊt set/ – začiatok;
- **meltdown** /'melt daʊn/ – jadrová nehoda, roztavenie;
- **hunkered down** /'hʌŋkəd daʊn/ – schovali sa;
- **endeavor** /ɪn'devər/ – úsilie;
- **refraining** /ri'freɪniŋ/ – zdráhať sa.

VIANOCE A OSLAVY SILVESTRA

V HOTELOCH GRANIT

Každoročne je obdobie Vianoc a osláv príchodu Nového roka najvyťaženejším a najžiadanejším v Hoteloch Granit. A práve preto vám v predstihu chceme pripomenúť, aby ste si čo najskôr rezervovali pobyt v našich hoteloch.

Zažite pravú vianočnú atmosféru v horskom prostredí s rodinou a blízkymi bez zhonu a stresu, my vám pripravíme vianočný stromček i slávnostné menu!

HOTEL GRANIT SMREKOVICA

tel.: +421 914 324 188

e-mail: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA - KK

tel.: +421 (0) 52 7841 111

e-mail: repcia.np@granithotels.sk

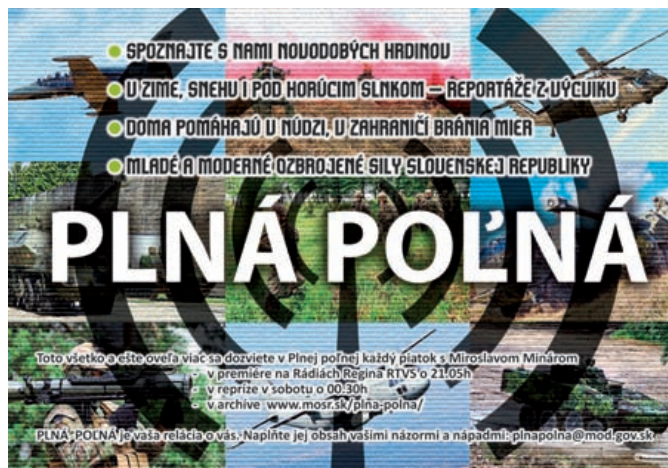
HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY - KK

tel.: +421 (0) 52 4267 123

e-mail: repcia.tz@granithotels.sk

Viac o Hoteloch Granit na www.granithotels.sk

Pek(eli)ne po slovensky

Ako operovať s operáciou

Práve ste sa vrátili z Afganistanu a už sa neviete dočkať vreľých objatí od rodiny. Ešte z letiska rýchlo píšete žene: „Zlatko, tak už mám po operácii.“ A vtom to príde. Koľko? Ktoré je dlhé a ktoré krátke? Nie je tam náhodou aj *j*? Ako skúsený vojak sa, samozrejme, vynájdete a narýchlo prepíšete vetu: „Zlatko, už som sa vrátil z operácie.“ Trefa do čierneho, vaša žena – slovenčinárka – vás nenechá dnes spať na gauči. Ale čo ak sme v situácii, keď nemôžeme len tak zmeniť skladbu vety?

Pomôže nám, že sú len dve možnosti (a *j* nie je ani v jednej) – operácii a operácií. Prvá možnosť **operácii** sa používa len v jednotnom čísle, keď ide o jednu operáciu, a to v datíve a lokáli: *zvýšime príspevok operácii NMI, bol som v operácii, počul som o operácii*. Druhý tvar s krátkym *i* a dlhým *í* sa používa len pri väčšom množstve **operácií** – a to konkrétne v genitíve: *odchádzajú do operácií zdraví, vracajú sa z operácií ešte zdraví*. Rovnako to funguje aj u ďalších slov ženského rodu končiacich na samohláskovú skupinu -ia: v jednej situácii/z viacerých situácií, v depresii/z depresií, v stagnácii/zo stagnácií atď.

(vm)

Nedostali ste Obranu?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 10/2021 • Redakčná uzávierka 27. 9. 2021 • Do výroby zadané 1. 10. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESIACA

Jód koronu nevylieči

Internetom sa šíri ďalšie „inštruktážne“ video poslanca NR SR Mariana Kotlebu, v ktorom tvrdí: „Jód je účinným liekom proti ochoreniu Covid-19. O tom authority nehovoria.“ Podľa jeho slov pomáha jód prekonať covid rovnako ako vodka s kvapkami proti kašľu. Odborníci odkazujú, že obe riešenia nemajú takmer žiadne účinky a ich nebezpečenstvo prevažuje akékoľvek možné pozitívum. Štátny ústav na kontrolu liečiv upozorňuje, že prínos jódu pri prevencii či liečbe Covid-19 nebol dokázaný a nejde o overený prostriedok na boj proti tomuto ochoreniu. Neodporúča neuvážené užívanie jódu, keďže pri jeho nadmernom užívaní hrozia zdravotné riziká. Nadmerné užívanie jódu môže mať za následok vznik ochorenia štítnej žľazy, ako sú napríklad struma alebo hypertyreóza. Užívanie vitamínov a rôznych doplnkov výživy pomáha zlepšovať imunitu, no nelieči ochorenie.

Prínos jódu pri liečbe COVID-19 nebol preukázaný

Pri nadmernom užívaní hrozia zdravotné riziká

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook Ministerstva obrany SR

Facebook Ozbrojených síl SR

Youtube kanál Ministerstva obrany SR

Youtube kanál Ozbrojených síl SR

Instagram Ministerstva obrany SR

Instagram Ozbrojených síl SR

Twitter Ministerstva obrany SR

kpt. ThLic. PhDr. PaedDr. Tomáš Hud'a SchP, PhD.,
titulárny dekan AOS Liptovský Mikuláš

Zmena paradigmy

Všeobecný úzus delí letopočet na obdobie pred Kristom a po Kristovi. Aj novodobé a súčasné dejiny zvykneme neformálne posudzovať na základe časového vzťahu k významným dejinným udalostiam, ktoré zásadne poznačili ľudstvo. Napríklad rozlišujeme udalosti pred a po druhej svetovej vojne, pred Nežnou revolúciou a po nej, prípadne dejiny pred a po 11. septembri 2001.

Je začiatok koronakrízy (u nás začiatkom marca 2020) natoľko historicky zásadný, že nás núti hovoriť o období pred a po koronakríze? Možno hovoriť o zmene paradigmy, teda zmene foriem pohľadu na realitu? Zdá sa, že áno. Mnohé veci už nebudú také, aké boli predtým. Budú iné aspoň na niekoľko rokov: nosenie rúšok, obmedzenia pri hromadných aktivitách a pod. S touto skutočnosťou sa musíme vyrovnávať a spoľahnúť sa na Boha – Pána dejín, ktorý jediný je schopný zladit' všetky okolnosti dejín tak, aby sme túto smutnú sonátu strachu prekonali. Isté je, že z tohto obdobia nevyjdeme takí, akí sme boli pred marcom 2020.

Kríza v nás totiž odhalila nielen slabosti, ale aj silné stránky. A tie sú relevantné. Zistili sme totiž, že okrem samozrejmych hodnôt ako je zdravie, potrebujeme na prežitie naplno doceniť hodnotu vzťahu, ľudskej staroby, solidarity a vzájomnej zodpovednosti. Nemožno konštatovať, že sme ich predtým nerešpektovali, boli pre nás až príliš samozrejmé, a preto také vzdialené. Ale ako nám zrazu bolo ťažko, keď sme sa nemohli navštevovať, keď sme nemohli vidieť našich rodičov a starých rodičov. Vtedy sme začali doceňovať starobu a vzťahy. Vzájomná zodpovednosť sa ukázala v potrebe dodržiavania nariadení a solidarita zasa vo vlne pomoci pre tých, ktorým zomreli príbuzní alebo tým, ktorí boli chorí...

O pandémiách sme doteraz nezaujato čítali len v lexikónoch a v učebniciach dejepisu. Teraz pandémiu zažívame na vlastnej koži, hoci v nás generuje veľa otázok a zároveň je skúpa na odpovede. Čo nám tým chce Boh povedať? Nevieme. Nedokážeme totiž nazerať do božích plánov „cez jeho plece“. Avšak dávame za pravdu tušeniu, že pandémia je znamením čias, príležitosť usporiadať hodnoty do určitej hierarchie a nežiť len pre seba. Ergo: rátať so skutočnosťou, ktorou je Boh a ktorý nás opäť raz vyvedie z terajšieho marazmu a prijať zmenu paradigmy skutočnosti, ktorá už nebude taká ako predtým.

Ked' bolí chrbát

Bolesť chrbta je celosvetový problém.

Môže postihnúť všetky vekové skupiny. Väčšina epizód bolesti chrbta je limitujúca a nie závažná, pacienti sa rýchlo uzdravia. V niektorých prípadoch však bolesť pretrváva. Môže byť bodavá, ostrá, pálivá, od strednej po vysokú intenzitu.

Môže prísť náhle alebo sa rozvíja postupne.

Bolesť chrbta môže byť akútna, subakútna a chronická. Akútna bolesť chrbta je epizóda bolesti dolnej časti chrbta kratšia ako 6 týždňov, subakútna bolesť dolnej časti chrbta trvá 6 až 12 týždňov a chronická od 12 týždňov.

Základnou funkčnou jednotkou chrbtice je pohybový segment, ktorý sa skladá zo susedných polovic tiel stavcov, páru medzistavcových kĺbov, medzistavcovej platničky, väzív a svalov. Z funkčného hľadiska má pohybový segment chrbtice tri základné komponenty: nosný, hydrodynamický a kinetický. Nosnými a pasívnymi fixačnými komponentmi segmentu sú stavce a medzistavcové ligamentá. Hydrodynamický komponent segmentu reprezentujú medzistavcové platničky a cievny systém chrbtice. Kinetickým a aktívne fixačným komponentom sú kĺby a svaly.

Stabilita chrbtice v podstate znamená schopnosť udržať chrbticu v neutrálnom postavení ako celku i pri rôznych činnostiach. Stabilitu chrbtice je možné rozdeliť na statickú a dynamickú

Funkcie

Chrbtica má tri funkcie: poskytuje štruktúrnu podporu, umožňuje pohyb trupu a chráni miechu. Bolesť dolnej časti chrbta môže byť

spôsobená viacerými faktormi, ako sú náročné pracovné podmienky, ťažká fyzická práca, nevhodné statické a dynamické pracovné držanie tela – nevhodné držanie tela pri manipulácii a zdvíhaní bremien. Medzi ďalšie faktory prispievajúce k vzniku bolesti chrbtice patrí nevhodný životný štýl a stres.

U všetkých častí chrbtice, vrátane medzistavcovej platničky, kĺbov, ligament a kostných štruktúr môžeme zaznamenať degeneratívne zmeny. Príčinou je biomechanický dej, ktorý sa vyvíja v priebehu času, degeneratívne zmeny chrbtice sa prirodzene zvyšujú s vekom.

Príčiny

Jednou z možných príčin bolesti môže byť aj zníženie rozsahu chrbtice do záklonu. Tento stav ovplyvňuje chrbticu v sede, stojí aj pri chôdzi. Zníženie rozsahu chrbtice do záklonu predstavuje možný negatívny faktor pre platničku, pretože je na ňu neprestajne vytváraný tlak. Dnes veľa času trávim v predklone. Často v tejto pozícii vykonávame aj rotáciu, čím sa ešte zväčšuje napätie na platničku a ligamentá (väzy) chrbtice. Ak sa tieto zlé návyky nekompenzujú, skôr či neskôr sa objavia vertebrogénne problémy s bolesťou. Bolesť sa objaví buď náhle pri spontánnom pohybe, alebo pri dvíhaní bremena. Degenerácia platničky je vo všeobecnosti horšia u ľudí s fyzicky náročnými zamestnaniami, ako sú napríklad profesionálni vojaci alebo u tých, ktorí vykonávajú šport s vysokým rizikom preťaženia chrbtice. Napriek tomu mierne mechanické zaťaženie chrbtice vo fyziologickom rozsahu navodzuje zmeny tlaku a stimuluje hojace procesy v tkanivách platničiek, najmä pri opakovanom zaťažení.

Platničky

Abnormálne mechanické napätie v dôsledku kombinovaných účinkov, nepriaznivých genetických faktorov, veku, neadekvátneho transportu metabolitov a traumy môže spôsobiť degeneráciu časti platničky – jadra. Jadro postupne vysychá, čo vedie k zníženiu vnútroplatničkového tlaku, a tým k prenosu mechanického zaťaženia na druhú časť platničiek – prstenec. Stáva sa tak náchylnejšie na vznik trhlín, ktoré postupne progredujú. Táto strata štrukturálnej celistvosti môže viesť až k vysunutiu platničky resp. k neschopnosti platničky udržať anatomické zarovnanie a polohu.

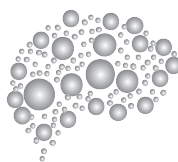
Jedným z najčastejších cvikov, ktorý sa používa pri bolesti dolnej časti chrbtice, je cvik podľa McKenzieho metódy. Tento cvik môžeme vidieť na obrázku. Musí sa však cvičiť s odporúčaním fyzioterapeuta alebo lekára.

Text: Mgr. Ján Strásky, Mgr. Dávid Liška

Z úvodnej pozície (ľah na bruchu) sa pacient pomocou dlaní vytlačí do záklonu. Cvičenie opakuje niekoľkokrát po sebe.

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Jozef BICÁK
psychológ Práporu ISTAR Prešov

Mindset (nastavenie mysle)

Nastavenie mysle z veľkej časti určuje, čo sa nám v našich hlavách odohráva. Nastavenie riadi celý interpretačný proces a presvedčenie, ktoré si osvojíme, podstatne ovplyvňuje spôsob nášho života. Presvedčenie, že schopnosti človeka sú navždy dané (fixné nastavenie mysle), vedie k potrebe si neprestajne niečo dokazovať. Často sme k takému nastaveniu mysle vedení a vychovávaní od detstva. Náš vnútorný monológ sa zameriava na hodnotenie každej situácie: Uspejem, alebo nie? Budem vyzeráť múdro, alebo hlúpo? Znamená to, že som neschopný? Je normálne chcieť disponovať vlastnosťami potvrdzujúcimi inteligenciu, osobnosť alebo charakter, no je tu isté „ale“. Existuje ešte jedno nastavenie mysle, podľa ktorého tieto vlastnosti nie sú jednoducho povedané „karty“, ktoré vám rozdali, s ktorými musíte hrať a stále sa snažiť presvedčiť seba a iných, že máte postupku, aj keď sa v skutočnosti obávate, že to na postupku nevyzerá. Podľa tohto spôsobu „rastového nastavenia mysle“ sú rozdane karty len východiskový bod na rozvoj. Rastové nastavenie mysle vychádza z presvedčenia, že naše základné vlastnosti môžeme vlastným úsilím kultivovať. Pri tomto nastavení tiež sledujeme, čo sa deje, ale vnútorný monológ sa netýka hodnotenia seba a druhých. Dôsledky vecí sme pripravení využiť na konštruktívnu činnosť, prekonávanie sa, sebarozvoj a učenie sa novému: Ako sa môžem poučiť? Ako sa môžem zlepšiť? Potenciál človeka je často nepoznaný, ale s rastovým myslením sa vie odhaľovať. V prípade fixného myslenia ide o výsledok – ak neuspejem alebo nie som najlepší, všetko bolo zbytočné. Rastové myslenie umožňuje vážiť si to, čo robím, bez ohľadu na výsledok. Aj preto bývajú takí ľudia úspešnejší, i keď úspech je pre nich len vedľajším produktom nadšenia, pridanou hodnotou toho, čomu sa venujú. Prechodom z fixného myslenia na rastové myslenie, dochádza v mysli k revolúcii a postupnej zmene celého mindsetu. Človek si zmení pohľad na svet a jeho život bude doslova bohatší.

Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny

Oslobodzovanie Slovenska

Oslobodzovanie Slovenska od nemeckých vojsk trvalo od októbra 1944 do apríla 1945.

Z pohľadu Červenej armády treba boje na Slovensku rozdeliť do niekoľkých fáz.

Začiatkom januára 1945 uskutočnili nemecké a maďarské vojská útok s cieľom preraziť sovietske obklúčenie Budapešti.

Jedno z útočiacich zoskupení spustilo bojovú činnosť v priestore Komárno – Tata a útočiace vojská v krátkom čase postúpili až k Ostrihomu. Na základe tohto vývoja situácie sa sovietske velenie rozhodlo podniknúť útok severne od Dunaja smerom na Komárno (komárňanská operácia), kde mali vojská Červenej armády zaútočiť do tyla nemeckých síl. Po počiatočných úspechoch Červenej armády obrancovia nasadili do priestoru nové jednotky vrátane tých, ktoré boli pôvodne určené na ďalšiu fázu protiútoku na Budapešť. Nemeckej obrane sa síce podarilo protivníka zastaviť, ale sovietsky útok smerom na Nové Zámky a Komárno prispel k neúspechu nemeckého pokusu o prelomenie obklúčenia Budapešti. Krátko po kapitulácii zvyšku nemeckých obrancov v maďarskom hlavnom meste 13. februára 1945 sa nemecké velenie rozhodlo pre rozsiahlejšiu protiofenzívu, ktorej súčasťou bol aj útok na predmostia sovietskej 7. gardovej armády na pravom brehu Hrona. Nemecké tankové jednotky vyrazili 17. februára 1945 a ich úsilie smerovalo do priestoru Veľké Ludince – Svodín – Nová Vieska a Obid, čím hrozilo obklúčenie ľavého krídla 7. gardovej armády. O dva dni nemecké jednotky obsadili Štúrovo a po dosiahnutí línie Biňa – Kamenín – Kamenný Most sa im podarilo vytlačiť jednotky Červenej armády za Hron, ktoré tu koncom februára 1945 prešli do obrany.

Už v prvých dňoch západokarpatskej operácie, ktorá trvala približne od polovice januára do konca februára 1945 a bola súčasťou visliansko-odrianskej operácie 1. ukrajinského frontu, zúčastnené jednotky Červenej armády rozvinuli útok smerom na Moldavu nad Bodvou a tvrdé boje prebiehali o južný prístup ku Košiciam. Tvrdé boje prepukli o priechod cez horský masív Branisko, po zlomení odporu nemeckých síl oslobodili jednotky 1. čs. armádneho zboru 25. januára Spišské Podhradie, v krátkom čase padol aj Kežmarok a 29. januára Štrba. Po vytlačení nepriateľských vojsk z priestoru Vysokých Tatier postupovali čs. vojaci v súčinnosti s časťou 17. gardového streleckého zboru k Liptovskému Sv. Mikulášu, kde sa ani opakovanými útokmi v priebehu prvej polovice februára nepodarilo preraziť nemeckú obranu. Na prelome februára a marca 1945 sovietske a rumunské vojská postúpili k Modrému Kameňu, obsadili Banskú Štiavnicu a do polovice marca prenikli k Novej Bani. Vojská rumunskej 4. armády dobyli 14. marca Zvolen a napokon 25. marca 1945 sovietske a rumunské jednotky oslobodili Banskú Bystricu.

Začiatkom februára 1945 stáli jednotky 2. a 3. ukrajinského frontu pred úlohou rozbiť pred nimi operujúce silné zoskupe-

nia nemeckých vojsk skupiny armád Juh, ako aj dobyť Viedeň a priestor Bratislava – Brno. Sovietske vojská spustili v polovici marca 1945 viedenskú operáciu a s úsilím o dobytie Viedne súviseli aj boje, ktoré zvädzali jednotky 2. ukrajinského frontu na Slovensku. Bratislavsko-brniansku operáciu otvoril 25. marca 1945 útok prvosledových jednotiek sovietskej 53. armády a 7. gardovej armády, ktorým sa na úseku Starý Tekov – Žemliare podarilo prekonať riekou Hron. V priebehu nasledujúcich dní sovietske útočné operácie v tomto priestore smerovali na Nové Zámky a Šurany. Tvrdé boje prebiehali v okolí Štúrova. Sovietske jednotky do konca marca oslobodili Nitru, Nové Zámky a Šurany, pričom ešte 30. marca prekonali v priestore Šale Váh a oslobodili Komárno. Jednotky 2. ukrajinského frontu vzápätí pokračovali smerom na Bratislavu, ktorú nemecké velenie už v decembri 1944 vyhlásilo za pevnosť, pričom mesto sa malo brániť do posledného muža. Sovietske vojská dobyli 1. apríla Trnavu a začali s obchvatným manévrom. Prví príslušníci Červenej armády prenikli k Bratislave 2. apríla a nasledujúci deň sa začali boje o mesto. Útočiacim jednotkám sa podarilo obsadiť viaceré predmestia metropoly a 4. apríla nadráňom sa preniesli boje priamo do mesta. Najintenzívnejšie sa odohrávali v priestoroch hradného vrchu, kde sa Sovietom podarilo zlikvidovať odpor protivníka až v popoludňajších hodinách, a do večera sa prebojovali do Karlovej Vsi a Mlynskej doliny. Nasledujúci deň sovietske jednotky oslobodili Petržalku, Dúbravku, Devín a Devínsku Novú Ves, pričom pokračovali jednak smerom do Rakúska a jednak smerom na Záhorie, kde ešte v ten istý deň obsadili Malacký či Plavecký Sv. Mikuláš. Do 7. apríla 1945 sa sovietske jednotky prebojovali k rieke Morave.

V rovnakom čase pokračoval útok sovietskych a rumunských vojsk, ktoré po oslobodení Banskej Bystrice pokračovali smerom na Kremnicu, Handlovú a Prievidzu. Začiatkom apríla 1945 oslobodili všetky tieto mestá a po prekročení Váhu a oslobodení Hlohovca pokračovali v ofenzívnej činnosti smerom na Senicu, pozdĺž toku Váhu smerom na Nové Mesto nad Váhom a rumunská armáda smerom na Bánovce nad Bebravou. Trenčín oslobodili sovietske jednotky 10. apríla a ďalej postupovali smerom na Uherský Brod. Rumuni so sovietskou 54. pevnostnou brigádou prispeli k oslobodeniu Turčianskeho Sv. Martina.

Text: Mgr. Mateľ Medvecký, PhD.

Vojenský historický ústav • Foto: VHÚ - VHA

Blúza podporučíka Porazíka

Vojenskú blúzu získalo vtedajšie Dukelské múzeum do svojich zbierok v roku 1967 od priameho účastníka Karpatsko-duklianskej operácie, príslušníka 1. československej tankovej brigády v ZSSR podporučíka Jiřího Porazíka.

Je podšitá látkou z blúzy, v ktorej bol Porazík ranený počas bojov pri poľskej obci Zyndranowa. Blúza je s otvoreným golierom – rozhalenkou, s označením tankistov – šípkou v kruhu, predpisovým rozlišovacím znakom pôvodnej útočnej vozby československej armády do roku 1939.

Zranený pod Duklou

Na nárameníkoch je hodnostné označenie podporučíka. Má jednoradové zapínanie na štyri veľké kovové rovnošatové gombíky žltej farby československého vzoru s motívom skrížených mečov. Nad ľavým náprsným vreckom je dekorovaná stužkami od vyznamenaní. Horné vrecká sú trojdielne, kryté chlopňou, zapínané na malý rovnošatový gombík žltej farby československého vzoru s motívom skrížených mečov.

Je vyrobená z vlnenej textilie olivovozelenej farby. Bola súčasťou rovnošaty československých jednotiek slúžiacich v ZSSR. Posádky tankov mali vo výstroji aj kaki kombinézu a ochrannú prilbu (kuklu), ktorá slúžila nielen na ochranu, ale aj hovorovú komunikáciu posádky a bola vyrábaná v ZSSR. Velitelia tankov mali vo výstroji aj britské kožené vesty, chrániace ich pred nečasom aj pred drobnými črepinami.

Jiří Porazík sa narodil rodákovi z Bánoviec nad Bebravou, Štefanovi Porazíkovi a Anne Vávrovej, v obci Česká Huleč na Volyni. V obci Česká Huleč vo vtedajšom Poľsku prežil detstvo spolu so starším bratom Václavom a sestrou Milušou. Počas vojnových rokov rodina čelila spolu s ďalšími Čechmi na Volyni teroru zo strany príslušníkov Ukrajinskej povstaleckej armády, ktorí zastrelili Štefana Porazíka – otca

rodiny. V marci 1944 Jiří spolu s bratom Václavom narukovali do československej armády a v rámci 1. československého armádneho zboru v ZSSR sa zúčastnili na bojoch počas oslobodzovania Československa. Václav bol pridelený k 2. poľnému práporu a Jiří k tankovej brigáde. Po niekoľkomesačnom výcviku bol Jiří Porazík vyskolený za veliteľa tanku.

Tank Jan Žižka

Ako člen posádky sovietskeho stredného tanku T-34 pomenovanom „Jan Žižka“ sa aktívne zúčastnil bojov v Karpatsko-duklianskej operácii, ktorá sa uskutočnila na pomoc Slovenskému národnému povstaniu na Sloven-

sku. Zúčastnil sa bojov o tzv. „krvavú kótu“ 534 nad mestom Dukla, bojov o samotné mesto Dukla, ako aj bojov o Hyrowu horu, aby sa potom presunul k obci Zyndranowa, ktorá bola vzdialená od československej hranice necelé 2 km. Dňa 1. októbra, počas útoku na československú hranicu, sa tank T-34 „Jan Žižka“ dostal najbližšie k štátnej hranici, ale ju neprešiel. Zničila ho nepriateľská paľba.

Po bojoch o Dukliansky priesmyk sa Jiří Porazík presunul do tyla armády na zaslúžený odpočinok, kde absolvoval ďalší výcvik a pomáhal pri opravovaní tankov. Správu o ukončení vojny a kapitulácii nemeckých vojsk sa dozvedel už vo Vítkoviciach. Jiří Porazík sa do rodnej obce na Volyni nevrátil a ostal žiť v Československu, kde si založil rodinu. Žil v Kolečove pri Žatci.

Text: Mgr. Gabriel Blaško

VHÚ-VHM-Mo Svidník

Foto: VHÚ - VHM

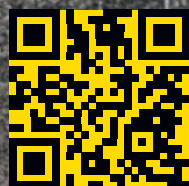
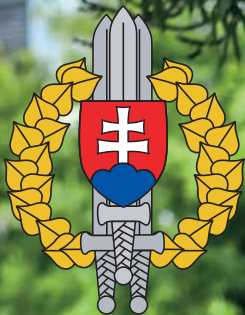

Foto: Jakub Neubauer

Spolu te zvládneme